
Ekalingamahatmyam kAvyamayam

——
ऐकलिङ्गमाहात्म्यम् काव्यमयम्

——
Document Information

Text title : Ekalingamahatmyam kAvyamayam

File name : ekalingamAhAtmyamkAvyamaya.itx

Category : shiva, vAyupurANa

Location : doc_shiva

Transliterated by : Ruma Dewan

Proofread by : Ruma Dewan

Description/comments : vAyupurANa

Latest update : October 19, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 20, 2025

sanskritdocuments.org

એકલિંગમાહાત્મ્યમ્ કાવ્યમયમ્

॥ શ્રીમદેકલિંગો જયતિ ॥

॥ શ્રીગણેશાય નમઃ ॥

॥ શ્રીઃ ॥

શ્રીમદેકલિંગમાહાત્મ્યસ્ય ભિન્નપાઠોદ્ધરણમ્

(પ્રારમ્ભે અષ્ટ પદ્યાનિ કામદેવસ્તુતિપરાણિ પઠિતાનિ)

અથ બાષ્પધરણિનાયકવંશોત્પત્તિં તુ વર્ણયામ્યુચ્યૈઃ ।

યા કીર્તનેન પુરુષાન્ પુનાતિ ગ્ડગેવ કિં બહુના ॥ ૯ ॥

શ્રીમદ્વાયુપુરાણપ્રભૃતિષુ નાનાવિદેષુ શાસ્ત્રેષુ ।

અઘાપિ યા પ્રસિદ્ધા શ્રુતા તુ સર્વાર્થસમ્પદે ભવતિ ॥ ૧૦ ॥

કૈલાશાચલશ્ડગે રજતાદિકઘાતુરાજિરત્નયુતે ।

વરકિન્નરગણવિરચિતગીતે સન્નિર્જરોપેતે ॥ ૧૧ ॥

(અતઃ પરં પૌરાણિકૈકલિંગમાહાત્મ્યસ્ય ચતુર્થાધ્યાયસ્થવસ્તુ આર્યાચ્છન્દસિ

વર્ણિતમ્ । તદનન્તરં કામધેનુવરદાનસંજ્ઞાસ્ય અષ્ટમાધ્યાયસ્ય ઇન્દ્રવરદાનસંજ્ઞાસ્ય

નવમાધ્યાયસ્ય તીર્થયાત્રાકુલસંજ્ઞાસ્ય દશમાધ્યાયસ્ય ચ વસ્તુ તત્તચ્છન્દસિ

ચલ્કિચ્ચિત્ પાઠભેદેન નિવિષ્ટમ્ ।)

જયતિ જગતિ વિખ્યાતં સકલમહીલોકપાવનં સુમહત્ ।

શ્રીમદેકલિંગદૈવતગોત્રં વૈજવાપાહ્મમ્ ॥ ૧ ॥

જયતિ તથાડનન્દપુરે નાગરકુલમણ્ડનો મહીદેવઃ ।

ચજનાદિકર્મકુશલ વિજયાદિત્યાભિધો વિપ્રઃ ॥ ૨ ॥

તત્તનયો દ્વિજવર્થઃ કેશવનામા બભૂવ લોકે ।

श्रुतयो यत्र यतस्रः षडङ्गसङ्घिता विभान्ति ॥ ३ ॥

तस्य सुतो जगतीतलमभिलं तपसा सुभास्पदं कुर्वन् ।

नागा-राडिल-नामा बभूव पात्रं स्मृतीनां यः ॥ ४ ॥

तत्पुत्रोऽजनि भोगारावलसंज्ञो धराधिपैर्वन्धः ।

असाधरो(?)ऽस्य सूनुः श्रीदेवाहो तनुजन्मा ॥ ५ ॥

तत्तनुजः सर्वज्ञो दक्षाध्वरकृद्विभूतिभृद्विमलः ।

स मडादेवो भगवान् (?) अभिधानेनाभिधेयः ॥ ६ ॥

तस्य कुलालङ्करणो गुडदत्तोऽन्वर्थन्नामधेयोऽभूत् ।

अद्यापि यस्य नाम्ना वंशोऽयं ष्यातिमान् जगति ॥ ७ ॥

यदुक्तं (सु) पुरातनैः कविभिरानन्दपुरसमागतः ।

विप्रकुलानन्दनो (डि) गुडदत्तः श्रीगुडिलवंशस्य ॥ ८ ॥

श्रीमानभूत् स नृपतिर्गुडिलाभिधानो

धर्माच्छशास वसुधां मधुञ्जित्प्रभावात् ।

यस्माद्यथौ गुडिलवर्णनतः प्रसिद्धिं

गौडिल्य-वंशभवराजगणोऽत्र जातः ॥ ९ ॥

गुडिलधरिणिनाथस्तुङ्गरिङ्गत्प्रताप-

स्तरुणतरणिरेषो म्लानयन् वैरियन्द्रान् ।

व्ययरदतिविचित्रं सन्ततं यत्पृथिव्या-

मदरि (पर) वधूटीपद्मिनीनां मुष्णभृजम् ॥ १० ॥

तनुजोऽस्य चैकलिङ्गप्रसादसम्प्राप्तराज्यलक्ष्मीकः ।

श्रीमेदपाटवसुधामपालयद्वाष्यपृथ्वीशः ॥ ११ ॥

यदुक्तं पुरातनैः कविभिः

आकाशयन्द्रद्विगजसङ्घ्ये संवत्सरे बभूवादधैः ।

श्रीमदेकलिङ्गशङ्करलब्धवरो बाष्पभूपालः ॥ १२ ॥

यो नागद्वन्द्वनगरे तोऽरमल्लः कृपाणधरतिलकः ।

अध्याष्ट स म(डि)नरेशो बलतनुभोज्यैः स्वयं भीमः ॥ १३ ॥

परिधाने यस्य पट्टी पञ्चत्रिंशत्तरा द्रुकूलस्य ।

आच्छादनवरवस्त्रं षोडशलस्तं नृपस्य बाष्पस्य ॥ १४ ॥

ચતુરશ્ચતુરશ્છાગાન્ કવલયતિ સ્માસનેન ચોડગસ્તિઃ ।
પગ્ચાશાત્પલકનકજટોડરધારણો તુ યો ધીરઃ ॥ ૧૫ ॥

દ્વાન્નિન્મણસુઘટિતકરવાલં યો મહાન્ કરે ચક્રે ।
એકપ્રહારદાનાન્મહિષદ્વયપાતને પ્રબલઃ ॥ ૧૬ ॥

રાયડ્ગુરુ-ચાયડ્ગુરુ-સેલગુરુ-રાયચાયં-પરમગુરુઃ ।
વાગાડ્ગલા-રાયાગ્ચા મુહવનવચદ્ (?) વંસ વિરુદાનિ ॥ ૧૭ ॥

(સડ્ગીતરાજે પુષ્પિકાસુ પઠિતોડશસ્તુલનીયઃ યથા -રાયડ્ગુરુ-વાયડ્ગુરુ-સેલગુરુ-
રાયાગ્ચા-પરમગુરુ-વાગાડ્ગલા-રાયાગ્ચા-મુહવનરાય-હિસલ્લરાય-માચલ્લપૂર્વ-
પશ્ચિમોત્તર-દક્ષિણચતુર્દેશાં રાયાગ્ચા આમ્બુલા-ઇત્યાદિ-વિરુદાવલી-વિરાજમાનઃ ।)

અનેકગુણસન્નિધિઃ સુચરિતૈકલીલાવધિ-
ર્જયપ્રતમસ્રે(શે)વધિઃ પ્રહતવૈરિવર્ગોપધિઃ ।
યશોજિતકલાનિધિઃ સતતસિદ્ધસન્નિધિઃ
સ શૌર્યપરમાવધિર્જયતિ બાષ્પવંશામ્બુધિઃ ॥ ૧૮ ॥

પ્રત્યર્થિવામનયના-નયનામ્બુધારા-
સંવર્ધિતઃ ક્ષિતિભુજાં શિરસિ પ્રરૂઢઃ ।
યઃ કુણ્ઠિતારિકરવાલ -કુઠાર-ધાર-
સ્તં બ્રૂમઠૈ ગુહિલવંશમપારશાખમ્ ॥ ૧૯ ॥

અસુરવધકૃલોર્વી-મણ્ડલીકાવતારા
હરય ઇવ લસન્તઃ પ્રોલ્લસન્માવતારાઃ ।
ઘનવનઘનપટ્ટે સચ્ચતુર્દિક્કપાઠે
બલિનૃપજયિનોડમી સ્વામિનો મેદપાટે ॥ ૨૦ ॥

સમ્પ્રાચ્યાદ્ભુતમેકલિંગચરણં ભોજપ્રસાદાત્ પલં
ચાસ્મૈ દિવ્યાસુવર્ણપાદકટકં હારીતરાશિર્દદૌ ।
(સદ્) બાષ્પઃ સ પુનઃ પુરાણપુરુષઃ પ્રારમ્ભનિર્વાહણાત્
તુલ્યોત્સાહગુણો બભૂવ નૃપતિઃ શ્રામેદપાટાધિપઃ ॥ ૨૧ ॥

બાષ્પે શિવે લયમુપેયુષિ નીલકણ્ઠ-
પ્રૌઢપ્રસાદમવસાદમવાપ્ય તસ્ય ।
વંશો જગત્ત્રયપવિત્ર-ચરિત્રપાત્ર-
મવાપ્ય ખણ્ડમખિલાં જગતીં પ્રશાસ્તિ ॥ ૨૨ ॥

छल छि समरसिंहस्तस्य पुत्रः सुभाळ-
स्त्रिभुवन-परिसम्पत् कीर्तिगङ्गाप्रवाळः ।
धरति धरणिभारं कूर्मपृष्ठवतारं
निजकरकमलेनाप्यायनायं(य) प्रवासं(सः) ॥ ४५ ॥

अजनि समरसिंहः कौस्तुभः क्षीरसिन्धा-
विव निधिरधिधाम्नामन्ववायेऽत्र भूपः ।
अधिगतपरभागः पुण्डरीकाक्षवक्षः-
स्थलपरिसरधृत्या प्राप्तासाम्राज्यलक्ष्मीः ॥ ४६ ॥

दुर्गे श्रीचित्रकूटे विलसितनृपतौ सर्वसामन्तयूडा-
रत्नप्रद्योतिताङ्घ्रावभवदिति मतिर्दृश्यथा सम्प्रभाति ।
सत्यं कृष्णः स कृष्णोऽभवदुचितमिदं कृत्वासाः शिवोऽभू-
च्छीतांशुः प्रत्यङ्गयत् क्षितिमतिकलुषां युक्तमेतन् बभार ॥ ४७ ॥

असुरनृसरजैत्रं चित्रकूटं पुराऽस्मिन्
भवति समरसिंहे शासति क्षोणिपाले ॥

कनककलशलेति-प्रस्फुरद्गृह्णिमज्जालै-
र्दिनमणि-किरणाली -सम्प्रकाशानपेक्षम् ॥ ४८ ॥

जगति कति न सन्ति प्रार्थितार्थप्रदान-
प्रकटितनिजशक्तिव्यक्तकीर्तिप्रपञ्चाः ।
परमिह परलोकः श्रीबशीकारसारं
श्रयति समरसिंहो दानमस्ताभिमानः ॥ ४९ ॥

क्वचित् कदाचिद्दानाम्भु उस्तो वर्षति वा न वा ।
श्रीमत्समसिंहस्य स तु सर्वत्र सर्वदा ॥ ५० ॥

किं कोऽप्यडो समरसिंहनरेश्वरस्य
सद्द्वैर्यशौर्यनयकीर्तिकलाकलापम् ।
सङ्ख्यातुमत्र पटुधीर्भविताऽथवाऽऽस्ते
तस्मादलं लपन-पल्लव-लालनेन ॥ ५१ ॥

विद्युद्भिभ्रमचञ्चलं भलु नृणामार्युर्धनं यौवनं
सञ्चिन्त्येति विरञ्चि (सञ्चिन्त्यैवमकारि) शुद्धमनसा
कीर्तिः परं स्थायिनी ।

ચન્દ્રાપ્યપ્રિયયાન્વિતં(તઃ) સ્વયમિમં(મયં) ધારેશ્ચરઃ કારિતો
લક્ષ્મીઃ શ્રીર્વદતીવ સન્નિપતતા ધારામ્ભસાડહર્નિશમ્ ॥ ૫૨ ॥

કેકી કસ્માદકસ્માદનુસરતિ મુદં કિં મરાલઃ કરાલો
વાચાલશ્ચાતકઃ કિં કિમિતિ તરુશિષ્યામડ્ગલોડયં બકોટઃ ।
નૈષા વર્ષા ધનાલી વિલસિતભુવને કિન્તુ ભોજપ્રયાણે
લક્ષ્યં નૈવાન્તરિક્ષં ચલિતહયપુરોઘૂર્ત(ધૂત) ધૂલીપટેન ॥ ૫૩ ॥

તુરડ્ગલાલા-ગજદાનનીર-
પ્રવાહયોઃ સડ્ગમમુદ્ગહન્તી ।
અસ્ય પ્રયાણે નિખિલાડપિ ભૂમિઃ
પ્રયાગલક્ષ્મીં બિભરામ્બભૂવ ॥ ૫૪ ॥

આકર્ણ્યં પન્નગીગીતં યસ્ય બાહુપરાક્રમમ્ ।
શિરશ્ચાલનયા શેષશ્ચકે કમ્પં પરં ભુવઃ ॥ ૫૫ ॥

ત્યાગેનાપિ મનોહરેણ કૃતિનો યં કર્મણાડડચક્ષતે
યં પ્રાર્થ્યં પ્રાર્થયન્તિ (ગણયન્તિ) વૈરિસુભુજઃ શૌર્યેણ સત્ત્વાધિકમ્ ।
યં રત્નાકરમામનન્તિ ગુણિનો ધૈર્યેણ મર્યાદયા
યં મેરું હિ સમાશ્રયેણ વિભુધાઃ શંસન્તિ સર્વોન્નતમ્ ॥ ૫૬ ॥

ભૃગુપતિરિવ દૃમારાતિસંહારકારી
સુરગુરુરિવ શશ્વન્નીતિમાર્ગાનુસારી ।
સ્મર ઇવ સુરતેષુ પ્રેયસીચિત્તહારી
શિવિરિવ સ બભૂવ ત્રસ્તસત્ત્વોપકારી ॥ ૫૭ ॥

યસ્ય ધનુર્ગુણકિણવતિ બિભ્રતિ વિશ્વમ્ભરાં ભુજાદણ્ડે ।
ક્લેશવિશેષમશેષં શેષઃ પરિહૃત્ય મુદિતોડસ્તિ ॥ ૫૮ ॥

યોડર્થાન્ પુષોષાર્થિજનાર્થમેવ
સન્નીતિદક્ષો વ્યસનૈર્વિહીનઃ ।
વિહીનસંસર્ગપરાડ્મુખસ્ય
સ્ત્રીસડ્ગ્રહો યસ્ય સુતાર્થમાસીત્ ॥ ૫૯ ॥

મતિરતિરભવત્ તસ્યાસતીષ્વપિ વધૂષુ રમ્યાસુ ।
અન્યાસુ પુષ્પજાતિષુ જાત્યાં ખલુ મધુકરસ્યેવ ॥ ૬૦ ॥

સ રત્નસિંહ (હં) તનયં નિયોજ્ય

स्वचित्रकूटाचलरक्षणाय ।

मडेशपूजाडतकल्मषौघ

धलापतिः स्वर्गपतिर्बभूव ॥ ६१ ॥

अपरस्यां शाभायां माडपराडप्रमुष्मा मडीपालाः ।

यद्देशे नरपतयो गजपतयश्छत्रपतयोऽपि ॥ ६२ ॥

राणत्वं प्राभः सन् पृथिवीपतिराडपो भूपः ॥ ६३ ॥

याडवसैन्धवदाभिर्किमौरिकयौलुङ्गय्याडुमानामानाप्यः ।

मक्तुभांण्डूणतोमरपरमाराधैः संसेव्यते भुवि यः ॥ ६४ ॥

यथा ते मिथिलानाथा मैथिला धति कीर्तिताः ।

सीसौडपुरभूपालास्तथा सीसोडका अमी ॥ ६५ ॥

राडपमडीपतनयो डरसूस्तन्नन्डनो डडरु राजा ।

अजनि यशःकण्डोऽस्मात् तडङ्गजो नागपालनृपः ॥ ६६ ॥

पुत्रोऽस्य पूर्णपालस्तडङ्गजः डुभरोऽथ नरनाथः ।

तज्जोऽथ भुवनसिंडस्तडात्मजो भीमसिंडनृपः ॥ ६७ ॥

तत्तनुजो जयसिंडस्तडङ्गजो लक्ष्म्यसिंडनामाऽऽसीत् ।

सभभिरय्यात्मजैः सड भित्वा रविमण्डलं डिवं यातः ॥ ६८ ॥

तथा योक्तं पुरातनैः कविभिः

धुम्माणवंशे डलु लक्ष्म्यसिंड-

स्तस्मिन् गते दुर्गवरं ररक्ष ।

कुलस्थितिं कापुरुषैर्विमुक्तां

न जातु धीराः पुरुषास्त्यजन्ति ॥ ६९ ॥

छित्वा शस्त्राणि शस्त्रैरथ रथनिकरैर्घातयित्वा रथौघा -

नश्चानश्चैर्निडत्य प्रडलगजतरान् पातयित्वा गजैश्च ।

डत्वा योधांश्च योधैरतिशकनिधनात् कालकालोपमेयो

लक्ष्मीसिंडस्य(श्च) कारातुलमतलमसं(यशः) (सङ्गरे)

सङ्गरङ्गः ॥ ७० ॥

धत्थं म्लेच्छक्षयं कृत्वा सङ्घ्ये संवत्सरं नृपः ।

चित्रकूटाचलं रक्षन् शस्त्रपूतो डिवं ययो ॥ ७१ ॥

અર્ચિભિઃ કિમુ સમભિઃ પરિવૃતઃ સમાર્ચિરત્રાગતઃ
કિં વા સમભિરેવ સમિભિરિતો યાતઃ સસમિર્દિવિ ।
ઇત્થં સમભિરન્વિતઃ(તે) સુતવરૈસ્તૈઃ શસ્ત્રપૂતૈઃ સહ
પ્રાપ્તે બુદ્ધિરભૂત્ સુપર્વનૃપતેઃ (?) શ્રીલક્ષ્મી(ક્ષ્ય)સિંહે નૃપે ॥ ૭૨ ॥

અસિર્યસ્યાસાતેભ્રમયતિતરાં શીર્ષકમલે
સ રાડ્ ગોગાદેવોડપિ હિ સમધિભૂર્માલવભુવઃ ।
વિજિગ્યે યેનાસૌ નિજભુજભુજડ્ગોર્જગરલ-
પ્રસારાત્ સિંહાન્તઃ સમભવદસૌ લક્ષ્યનૃપતિઃ ॥ ૭૩ ॥

યોડવન્યાં પતિતોડપ્યસ્ત્રૈઃ પતિતો ન સ્વધર્મતઃ ।
ચૂઘલં પાતયામાસ યુદ્ધે યોધં નરાધિપઃ ॥ ૭૪ ॥
તદ્ડગજો રસીરાણો (?) રસિયો(કો) રણભૂમિષુ ।
ચિત્રકૂટેન નિશ્ચેર્યા ત્રિદિવં પ્રાપવાન્ પ્રભુઃ ॥ ૭૫ ॥

અભૂનૃસિંહપ્રતિમોડરિસિંહ-
સ્તદન્વયે ભવ્યપરમ્પરાઢ્યે ।
ભિભેદ યો વૈરિ-ગજેન્દ્રકુમ્ભ-
સ્થલીમન્(લૂ) નાં નખખડ્ગઘાતૈઃ ॥ ૭૬ ॥

પીતવૈરિરુધિરાદ્ધિપુલાડ્ગાદ્
ઉદ્રતાદસિકૃષ્ણભુજડ્ગેન ।
અદ્ભુતં સમભવત્ સકલાશા-
મણ્ડનં નવયશો જલદાભમ્ ॥ ૭૭ ॥

શશિધવલયા કીર્ત્યેવ પ્રતાપ-દિવાકરાદ્-
દ્યુતિમિલિતયા મન્યે પ્રત્યવાપ નિજાસનમ્ ।
રજતનિચયં દાસ્યે વો મહારજતં તથા
ત્યજતુ વિપુલાં ચિન્તાં સાડવનીપકમણ્ડલી ॥ ૭૮ ॥

તદ્ડગજહમ્મીરઃ (તદ્ડગજોડભૂધમ્મીરઃ)
પ્રેક્ષ્ય યદ્દામ(ન) મુત્તમમ્ ।
લજ્જયેવાદૃશ્યભાવં પ્રાપ્તાઃ કલ્પદ્રુમાદયઃ ॥ ૭૯ ॥

રાધવે (આહવે) ચેલવાટેશમહુડ્ગારમહોદધિમ્ ।
નિસ્ત્રિંશચલુકૈઃ સમ્યક્ શોષયામાસ યો નૃપઃ ॥ ૮૦ ॥

प्रह्लानलपुंरं उतवा तथेलादुर्गनायकान् ।
जितवान् जितकर्णो यो जयेषं श्रेष्ठो मलीभृताम् ॥ ८१ ॥

बलीयांसं बलीभुजनामानं मेदिनीपतिः ।
उम्मीरदेवो उतवान् अर्जयन् कीर्तिमुत्तमाम् ॥ ८२ ॥

तथा योक्तं पुरातनैः कविभिः-
उम्मीरवीरो रणरङ्गधीरो
वाग्माधुरीतर्जितकेडिकीरः ।
धराधवालङ्कुरलौकडीरः
सदावनीभूषितसिन्धुतीरः ॥ ८३ ॥

मन्येऽभूत् सुरगौरगोः समभवत् कल्पद्रुमः कल्पना-
तीतो रोडणपर्वतोऽपि सुधियां नो मानसं रोडति ।
चित्तस्थाधिपतेर्जडाव्य जडता धत्तेऽधिकां भूधवे
दानप्रोन्नतयारुणाणिकमले कर्णादयः के पुनः ॥ ८४ ॥

यदर्पितैरर्थिजनस्तुरङ्गमै-
रनर्थाडेमाङ्गदडारकुण्डलैः ।
अलङ्कृतः कल्पतरौ कृताश्रयं
स (सु) राधिराजं उसतीव वैभवात् ॥ ८५ ॥

कटकतुरगङ्गेषाविश्रुतेस्त्यक्तधैर्यै
प्रजति य रघुभूपे कान्दिशं कोऽपलाधि ।
अडड विषमघाटी-प्रौढपञ्चाननोऽसा-
वरिपुरमतिदुर्गं येनवाटं विजिग्ये ॥ ८६ ॥

श्वराराधने दाने वीरश्रीवरणे रणे ।
कदाचिन्नेव विश्रान्तः करो उम्मीरभूपतेः ॥ ८७ ॥

स क्षेत्रसिंहे तनये निधाय
तेजः स्वकीयं त्रिदिवं जगाम ।
भङ्गौ यथार्कोऽस्तमयं छि भावो (वं)
मडान्तमत्र (स्व) निसर्गसिद्धम् ॥ ८८ ॥

ततोऽरिभूमिशमडेभसिंङः
स्नानादवित्रासितमत्तसिंङः ।

સંસ્રાવનામોદિતભૃત્યસિંહઃ

શશાસ ભૂમિં કિલ ખેતસિંહઃ ॥ ૮૯ ॥

સંગ્રામાજિરસીમ્નિ શૌર્યવિલસદોર્દણ્ડેલોલ્લસ-

ચ્યાપપ્રોદ્રતબાણદૃ(વૃ)ષ્ટિશમિતારાતિપ્રતાપાનલઃ ।

વીરશ્રીરણમલ્લમૂર્જિતશકક્ષમાપાલગર્વાન્તકં

સ્ફૂર્જદુર્જરમણ્ડલેશ્વરમસૌ કારાગુહેડવીવસત્ ॥ ૯૦ ॥

વ્યર્થો હિ નૂનં મહદુદ્યમોડય-

મિત્યં વસ(દ)ન્ (ત્તં)સફલં કરિષ્ણુઃ ।

શોધ્યાં પુરીમાતલમૂલધારે

તં દેલવાટં પુરમાનિનાય ॥ ૯૧ ॥

વીરસ્ય ચસ્ય સમરેડધિકરં કૃપાણિ(ણી)

કુચ્ચીકૃતાં રિપુભટાનિલવૃહ્દતૃષ્ણામ્ ।

દૃષ્ટ્વા ભુજ્ગયુવતીમિવ વૈરિવર્ગા-

સ્ત્રાસાત્ સમુદ્રમપિ ગોષ્પદતામનૈષુઃ ॥ ૯૨ ॥

માઘન્માઘન્મહેભપ્રખરકરહતિક્ષિમરાજન્ચયૂથો

યં સ્વાનઃપત્તનેશો દકુર(?) ઇતિ સમાસાઘ કુણામ્બભૂવ ।

સોડયં મલ્લો રણાદિઃ ક્કુલવનિતાદત્તવૈધવ્યદીક્ષઃ

કારાગારે યદીયે નૃપતિશતયુતે સંસ્તરે નાપિ લેભે ॥ ૯૩ ॥

શશ્ચચ્ચલવાજિવીચિતરલં સચ્ચસ્ત્ર તિમ્યાકુલં

માઘન્કુમ્ભિસપક્ષખેલદયલં સોત્પાતમીલજ્જલમ્ ।

.....

યો શોષાદપિબત્ શકાર્ણવમગસ્ત્યં તં સમૂહેડખિલમ્ ॥ ૯૪ ॥

હાડાવટીદેશપતીન્ સ જિત્વા

તન્મણ્ડલં ચાત્મવશં ચકાર ।

તદત્ર ચિત્રં ખલુ ચત્કરાન્તં

તદેવ તેષામિહ યો બભઞ્જ ॥ ૯૫ ॥

યાત્રોત્તુડ્ગતરડ્ગચચ્ચલખુરાઘાતોત્થિતૈ રેણુભિઃ

સેહે ચસ્ય ન લુમરાશિપટલો વ્યાજાત્ પ્રતાપં રવિઃ ।

તચ્ચિત્રં કિલ સાન્તલાદિકનૃપા યત્પ્રાકૃતાસ્તત્ર સુ-

સ્તવ્યૈકઃ સ પુરાણકસ્તુ બલિનાં સૂક્ષ્મો ગુરુર્વડપરઃ ॥ ૯૬ ॥

येनानर्गलभल्लदीनलृदया श्रीथिःकूटान्तिके
तत्तत्सैनिकधोरवीरनिनदप्रध्वस्तवीर्योदया ।
मन्ये यावनवाडिनी निजपरित्राणस्य छेतोरलं
भूमिक्षेपणभी(तिभिः)परवशा पातालमूलं ययौ ॥ ९७ ॥

अनीकं सदाऽभक्षि(?) येनाडिनेव
स्फुरदभेकसेकाङ्गवीरप्रजे(ते)न ।
जगत्राणकृधस्य पाणी कृपाणः
प्रसिद्धोऽभवद्भूपतिः क्षेत्रराणः ॥ ९८ ॥

शंसन् यो भृशमाजिलम्पटभटप्रातोखलख्योणित-
ख्यत्रप्रोद्धतपांशुपुञ्जविसरप्रादुर्भवत्कर्मम् ।
अस्तोऽसौ मडितो रण शकपतिर्यस्मात्तथा मालव-
क्ष्मापोऽद्यापि यथा भयेन श(य)कितः स्वप्नेऽपि तं
पश्यति ॥ ९९ ॥

वारं वारमनेकवारणघटासङ्घट्टवित्रासिता-
ऽनेकक्ष्मापतिवीरमालवशकाधीशैकगर्वान्तकः ।
सङ्ग्रामाजिरसङ्गतारिनगरीलुण्टाकबाडून् नृपान्
करागारनिवासिनो व्यस्ययधो गुर्जरान् भूमिपान् ॥ १०० ॥

रिपून् ससर्जथ सरोजजन्मा-
ऽपेतोऽपि तान् संडरते सदैव ।
वनं(य) न विद्मः कतरस्य डस्तं-
गतो द्रयोर्यास्यति कण्ठ(कान्त) भावम् ॥ १०१ ॥

गुरोः प्रसादादधिगम्य विधा-
मष्टाङ्गयोगस्थिरचित्तवृत्तिः ।
ब्रह्मैकतां(यः) परमात्मभूयान्
जगाम संसारनिवृत्तबुद्धिः ॥ १०२ ॥

लीप्सा लेप्यः
विमोचितान् बहुविधधोर संस्यत्त- (संसृते ?)
र्विलोडितु जननियथानिवागमत् ।
शिवान्तिकं शिवयशितः शिवाधय (?)

ક(?) મામ્બુજાર્ચન મરિહીણ (?) કલ્મષઃ ॥ ૧૦૩ ॥

અર્ણો ધોરણિપારિજાત (સુ) તરુશ્ચાણ્ડધુતેર્દણ્ડભુત્
યદ્યત્સર્વસુપર્વણામધિપતેરાસીર્જ(જજ)ચન્તો યથા ।
ઈશાસ્યેવ પ્રજનની(?) રઘુપતેર્યદ્રત્ કુશો ભૂપતે-
રસ્યાસીદતુલપ્રતાપતનયઃ શ્રીમોકલેન્દ્રો ગજઃ ॥ ૧૦૪ ॥

ઐશ્વર્યેણ દિવસ્પતિ મૃગપતિ શૌર્યેણ પાથઃ પતિં
ગામ્ભીર્યેણ વપુઃશ્રિયા રતિપતિ કીર્ત્યા ત્રિયામાપતિમ્ ।
ઔદાર્યાતિશયેન કર્ણનૃપતિ ન્યાયેન સીતાપતિં
યાતુર્યેણ બૃહસ્પતિ વ્યજનયત્ શ્રીમોકલોર્વીપતિઃ ॥ ૧૦૫ ॥

યો વિપ્રાન્ નમિતાન્ હ(ક)લિં કલયતઃ કાશ્યેન વૃત્તેરલં
વેદં સાડુગમપાઠયત્ કલિમલગ્રસ્તે ધરિત્રીતલે ।
દૈત્યાન્ (?) મીન ઇવાપરઃ શ્રુતવતામાનન્દકન્દઃ કલા-
કૌશલ્યાદિતતિર્નવીનજલધૌ ભૂમણ્ડલાખાણ્ડલઃ ॥ ૧૦૬ ॥

દૃષ્ટ્વૈનં રચયન્તમદ્ભુતતુલાં હેમ્નઃ સદા સમ્પદો
યાગાજ્યાહુતિતર્પિતો વ્યરચયન્ મન્થે તલોપાયનમ્ ।
તત્પૂર્વ્યૈ કનકાયલં કરમહારજજૂ ય ચેલોપમૌ
સૂર્યાચન્દ્રમસૌ હિમાલ્કિમકરૌ દણ્ડં સુરગ્રામણીઃ ॥ ૧૦૭ ॥

એવં મુક્તયાં વિમુક્તપિતૃભિઃ પ્રોલ્લઙ્ઘ્યમાનાં હઠાદ્
દૃષ્ટ્વા સંચમની લિખત્યનુશયાદિત્યં ન ભૂમેર્યમઃ ।
કિં સામર્થ્યમ્પોહિતં ખલુ કલેર્યાતાઃ ક્વ કામાદયો
યુક્તં યાતિ ન કોઽધિકારવિરતેશ્ચકેઽધિકાં કાલતામ્ ॥ ૧૦૮ ॥

નલઃ કિમૈલઃ કિમુ મન્મથો વા
કિમાશ્ચિનેચદ્વિતયાદિહૈકઃ ।
કલહુમુક્તઃ કિમુ યામિનીશઃ
ઇત્યં જનો યત્ર વિતર્કમેતિ ॥ ૧૦૯ ॥

આલોક્યાશુ સપાદલક્ષમખિલં જાલન્ધરાન્ કમ્પયન્
દિલ્લી શક્તિનાયકાં વ્યરચયન્નાદાય શાકમ્ભરીમ્ ।
પીરોજં સમહમ્મદં શરશતૈરાપાત્ય યઃ પ્રોલ્લસત્
કુન્તપ્રાત નિપાતદીર્ણહૃદયાન્ તસ્યાવધીદ્નિનઃ ॥ ૧૧૦ ॥

नृपः समाधीश्वरसिद्धतेजाः
समाधिभाजां परमं रडस्थम् ।
आराध्य तस्यालयमुद्धार
श्रीचित्रकूटे मणितोरणाङ्गम् ॥ १११ ॥

तीर्थमत्र ऋणमोचनं मडत्
पापमोचनमपि क्षितीश्वरः ।
यारुकुण्डमपि सेतुमण्डनं
मण्डनं त्रिजगतामपि व्यधात् ॥ ११२ ॥

यः सुधांशुमुकुटप्रियाङ्गणे
वाहनं मृगपतिं मनोरमम् ।
निर्मितं सकलधातुभक्तिभिः
पीठरक्षणविधाविव व्यधात् ॥ ११३ ॥

पक्षिराजमपि चक्रपाणये
डेमनिर्मितमसौ ददौ नृपः ।
येन नीलजलदृष्टविर्विभु-
श्चाञ्चलायुतद्रवाधिकं बभौ ॥ ११४ ॥

जगति विश्रुतिमाप स मोकलः
प्रतिभटक्षितिपाल (?) स मोकलः ।
रविसुराधिप शेष (?) स मोकलः
प्रतिनिधिर्भवने (षु) स मोकलः ॥ ११५ ॥

स नृवरो नृवरोचितवेषभृत्
पवनभृत्पवनोदितवैभवः ।
अवनतोऽवनतोऽपि मडत्तरः
सकलमोकलमोकलमोकलः ॥ ११६ ॥

दण्डशत्रेषु भीतिर्विड(ग)तिविडतितो बन्धनं सारणीषु
प्रायः साराम्बु (?) छिंसा रतिततिषु कटाक्षोऽङ्गुलीष्वैव(छेदः) ।
भेदः कोशोऽम्बुजानां हृतिरपि मनसश्चारु गेडेषु नित्यं
यस्मिन् शासत्यनर्घ्योऽभवद्विड वसुधा राज-
राजन्वतीत्यम् ॥ ११७ ॥

व्यस्तै राजननन्दिनं (?) दिनमधि (?) पत्यैर्दधीश्याद्विभि-

દાનૈરેભિરલક્ષ્મતા હ્યનુકૃતિર્વ્યાપારપારડગમૈઃ ।
મન્યેડતીવ નિરાકૃતાઘવસુધાનાથોરુદાનક્રમઃ
શ્રીમાનત્ર સમસ્તદાનનિલયં બ્રહ્માણ્ડદાનં વ્યધાત્ ॥ ૧૧૮ ॥

આયુષ્માન્ ઉદ્ભૂતઃ સતતમનુ ભૂતાર્થનિગમઃ
ક્ષમઃ પ્રૌઢક્ષોણીપરિદૃઢદૃઢોન્માનદહતિ(તૌ) ।
ચરિત્રે સ્વીયેડ-વર્થમતિ (સુ) પવિત્રેણ કલયન્
કલૌ ધર્માધારો ગુરુગરિમભૂર્મોકલવિભુઃ ॥ ૧૧૯ ॥

અડગાઃ સમ્પ્રાપ્તભડગાઃ સ્મૃતવનવિટપાઃ કામરૂપા વિરૂપા
બડગા ગડગૈકસડગા ગતવિરુદમદા જાતસાદા નિષાદાઃ ।
ચીનાઃ સડગામદીનાઃ સ્ખલદસિધનુષો ભીતિશુષ્કાસ્તુરુષ્કા
ભૂમેઃ પૃષ્ઠે ગરિષ્ઠે સ્ફુરતિ મહિમનિ ક્ષમાપતેર્મોકલસ્ય ॥ ૧૨૦ ॥

તાપં તાપં બાહુશૌર્યાગ્નિનાસૌ
ક્ષેપં ક્ષેપં વૈરિરક્તૌદકૌઘે ।
નાયં નાયં દાર્દ્ર્યમેવં કૃપાણી
ભેદં ભેદં ભાનુભિમ્બં વિવેશ ॥ ૧૨૧ ॥

॥ ઇતિ વંશવર્ણનમ્ ॥

મુખવાઘક્ષીરસાગરે રાજવર્ણનમ્ ?

ઇતિ મહારાજાધિરાજરાઘરાયાંરાણેરાય-
મહારાણા શ્રીકુમ્ભકર્ણ મહેન્દ્રેણ વિરચિતે મુખ-
વાઘક્ષીરસાગરે રાજવર્ણનો નામ ।
બાષ્પાત્ પગ્ચાશત્યગ્ચભિઃ પુરુષૈરલક્ષ્મતોડયં વંશઃ
શ્રીમદેકલિંગપૂજા કર્તવ્યા તતો મહાન્ (મહત્)
શ્રેયો ભવિષ્યતીતિ વચનાત્ ॥

મૂર્લ ધર્મન્તરોઃ ફલં શ્રુતવતાં પુણ્યસ્ય ગેહં શ્રિયા-
માધારઃ સુગુણોત્કરસ્ય જનિભૂઃ સત્યસ્ય ધામૌજસઃ ।
ઘૈર્યસ્યાપિ પરાવધિઃ પ્રતિનિધિઃ કલ્પદ્રુમસ્યાખિલાં
વીરસ્તત્તનયઃ પ્રશાસ્તિ જગતી શ્રીકુમ્ભકર્ણો નૃપઃ ॥ ૧ ॥

(કુમ્ભલગઢપ્રશસ્તિગતં ૨૩૩ સડ્ધ્યકપદ્યમ્ ।)

समस्तदिग्मण्डललब्धवर्णः
स्फुरत्प्रतापाधरितार्कवर्णः ।
स्वदानभूम्ना जितभोजकर्ण-
स्ततो मर्द्धी रक्षति कुम्भकर्णः ॥ २ ॥

श्रीचित्रकूटे सुरराजवर्णः
प्रकृष्टदानादवधूतकर्णः ।
भूतेषु सर्वेषु य कुम्भकर्णः
प्रकाशते विष्णुशिवावतीर्णः ॥ ३ ॥

उपास्य जन्मत्रितये गजस्थ-
कनीयसो मातरमेकशक्तेः ।
श्रीकुम्भकर्णोऽयमलम्बि साध्व्या
सौभाग्यदेव्या तनयस्त्रिशक्तिः ॥ ४ ॥

अतः क्षितिभुञ्जो गणो निजकुलस्य यूतामणिः
प्रसिद्धगुणसम्भ्रमो जग(य)ति कुम्भनामा नृपः ।
प्रवीरमदभञ्जनः प्रमुद्दितः प्रजारञ्जना-
दजायताभि(दु)जायतेक्षाण जितेन्द्रियाणां
मन्दिरः (वरः) ॥ ५ ॥

वेदानुद्धृत्य पश्चाद्भुवमपि भुजयोस्तां बिर्भात क्षिणोति
क्षुद्रान् अध्वा बलिद्विद्भलमखिततरं क्षत्रमुत्साधे उल्वा ।
रक्षोरुपारिमुर्वी (?) भरनृपशामनः सुक्षमी म्लेच्छघाती
शुयात् श्रीकुम्भकर्णो दशांविधकृतिः श्रीपतिः कोऽपि
नव्यः ॥ ६ ॥

लक्ष्मीशानन्दकृत्वा त्रिभुवनरमणीयित्तसम्भोडकृत्वा
लावण्यावासभृत्वा वपुस्त्वलतया कुम्भकर्णो महीन्द्रः ।
कामं कामोऽस्तु सोऽस्त्री गुरुत एव परं स्त्रीजनं जेतुकामः
सङ्ग्रामेऽनेन साक्षात्क्षितयत एति मतं स्त्रीजनोऽस्त्री-
जनोऽपि ॥ ७ ॥

विल्लाजते सकलभूवलयैकवीरः
श्रीमेदपाटवसुधोद्भुराणैकधीरः ।

યસ્યૈકલિંગનિજસેવક ઇત્યુદારા
કીર્તિપ્રશસ્તિરચલાન્ સુરભીકરોતિ ॥ ૮ ॥

આ(ની)તાઃ કાશ્ચિદ્ધૈન પ્રતિનૃપતિભટાન્
દણ્ડયિત્વા ચ કાશ્ચિત્
કાશ્ચિદ્રાજન્યવર્યૈર્ધન્રગજતુરગૈઃ સાર્દ્ધમાનીય દતાઃ ।
અન્યાઃ પ્રોઢા વિઘાટીબલકૃતહરણપ્રત્યહં રાજકન્યા
નવ્યા નવ્યા મહીભૃત્ સવિધપરિણયત્યેષ કામો નવીનઃ ॥ ૯ ॥

યવાલી દવાલી શિખાવત્ શિખાલી
સમાલીઢભાલી કરાલી પ્રતાલી (?) ।
મુનેરન્ધકારે ક્ષણાદ્યસ્ય સડ્પ્યે
ક્ષિપક્ષેપમન્ચૈર્નયદ્ભૂપટીપૈઃ ॥ ૧૦ ॥

ત્યક્તા દીનાદીન દીનાભિઘાત-
દીના બધ્દા યેન સારડ્ગપુર્યામ્ ।
યોષાઃ પ્રોઢાઃ પારસીકાધિપાનાં
તાઃ સડ્પ્યાતું નૈવ શકનોતિ કોડપિ ॥ ૧૧ ॥

(કુમ્ભલગઢપ્રશસ્તૌ ૨૬૮ તમં પદ્યમ્ ।)

મહામહોયુક્તતરો ન ચૈષ
સ્વસ્વાભિઘાતેન ધનાર્જનાન્તે ।
ઇ (અ) હીવ સારડ્ગપુરં વિલોડ્ય
મ (ન) હેમદં (વ) ત્યા જિતવાન્ ભવં (ચ) ॥ ૧૨ ॥

(જિતવાન્ મહં ભવમ્ ઇતિ મૂલપાઠઃ)

ગર્જન્ભેચ્છતિમિડ્ગલાકુલતરં રડ્ગતુરડ્ગોર્મિમન્
માતડ્ગોધ્વતનકચક્રમમિતપ્રાકારખેલાચલમ્ ।
એતદ્ગધપુરાગ્નિવાડવમસૌ યન્માલવમ્ભોનિધિં
ક્ષોણીશઃ પિબતિ સ્મ ખડ્ગચુલુકૈસ્તસ્માદગસ્ત્યઃ સ્ફુટમ્ ॥ ૧૩ ॥

(કુમ્ભલગઢપ્રશસ્તૌ ૨૭૦ તમં પદ્યમ્ ।)

આઢિલ્લિકુમ્ભનૃપતિસ્તરસૈવ માસ-
માત્રેણ નાગપુરવાસિશકાન્નિરસ્ય ।
આપશ્ચિમાર્ણવમિલામજયચ ચિત્રં

शाकम्भरीवसुधयाऽजयमेरुला य ॥ १४ ॥

सा धारा येन भूमिः प्रतिभटवसुधाराजजैत्रोग्रधाम्ना
 दीनेषु स्वर्णधारा धरिणिवितरलाद्रेकधाराधरो यः ।
 निर्धारं यस्य नानागुणगण्डिमगतेः ङः सुधाराशिमौलि-
 र्थत्पङ्गस्योग्रधारामसडत समरे नैव धारापुरीन्द्रः ॥ १५ ॥

अमीसाडं डत्वा रणभुवि पुरा मालवपतिं
 जयोत्कर्षं डर्षाडलभत डिल क्षेत्रनृपतिः ।
 तथैव श्रीकुम्भः षिलिविमडमडं गजघटा-
 वृतं सङ्घ्येऽजैषीत्र डिलजः (?) (?) डोऽप्यसदृशः ॥ १६ ॥

डेलोन्मूलितमल्लवंशडकुडं अन्दीम(ङ)रन्नर्भुडं
 दुर्गाद्रावितदृष्टतापमृगडं अङ्कत्वा पुरं वायसम् ।
 तोडामडलमग्रीडीय्य सडसा जित्वा शडं दुर्जयं
 ज्युव्याड्र्पशतं सभृत्यतुरगः श्रीकुम्भडर्णो भुवि ॥ १७ ॥

शेषाङ्गद्युतिगर्वलृन्नरपतेर्यस्येन्नुधामोज्ज्वला
 डीर्तिः शेषसरस्वती विजयिनी यस्यामला भारती ।
 शेषः स्त्रीतिधरः क्षमाभरभृतौ यस्योरुशौर्यौ भुजः
 शेषं नागपुरं निपात्य य डथाशेषं व्यधाड्भूपतिः ॥ १८ ॥

शकाधिपानां व्रजतामधस्ता-
 ददृशयन्नागपुरस्य मार्गम् ।
 व्रजवात्य पेशोजमशीतिमुख्यां
 निपात्य तं नागपुरं प्रवीरः ॥ १९ ॥

निपात्य दुर्गं पश्चिमां प्रपूर्य
 गजान् गृडीत्वा यवनीश्च अड्ध्या ।
 अडडडयधो यवनानन्तान्
 विडभयन् गुर्जरभूमिभर्तुः ॥ २० ॥

मूलं नागपुरं मडच्छडतरोरुन्मूल्य नूनं मडी-
 नाथो यः पुनरखिडत्समडडव्याश्रान् मशीत्या सड् ।
 तस्मान्बलानिमवाप्य दूरमपतन् शाभाश्च पत्राण्यडो
 सत्यं याति न डो विनाशमधिकं मूलस्य नाशे सति ॥ २१ ॥

લક્ષાણિ ચ દ્વાદશગોમવલ્લી-

રમોચયદુર્યવનાલયેભ્યઃ ।

તં ગોચરં નાગપુરં વિધાય

ચિરાય યો બ્રાહ્મણસાદકાર્ષીત્ ॥ ૨૨ ॥

૧૮-૨૩-તમપદાનિ કીર્તિસ્તમ્ભપ્રશસ્તૌ

૧૮-૨૮-તમપદૈષુ ક્રમભેદેન પ્રાપ્તાનિ ।

કૈલાશાયલસુન્દરં હિમગિરિશ્રીગર્વસર્વક્રુષં

નાનાહેમવદાનતં (સુ) કિરણૈર્મરોહંસન્તં શ્રિયમ્ ।

સ(ર્વો)ર્વીતિલકોપમં મુકુટવચ્છ્રીચિત્રકૂટાયલે

કુમ્ભસ્વામિન આલયં વ્યરચયચ્છ્રીકુમ્ભકર્ણો વિભુઃ ॥ ૨૩ ॥

સમકરોદચલેશ્વરસન્નિધા-

વચલદુર્ગમસૌ જગતીપતિઃ ।

યવનવારવધાદિવ તોષિતો

મુકુટમર્બુદભૂમિભૂતો વ્યધાત્ ॥ ૨૪ ॥

(અત્રત્યે ૨૪-૨૫ સ.૬૫૫કે કીર્તિસ્તમ્ભપ્રશસ્તૌ ૧૪૭ -૧૪૮ સ.૬૫૫કે સ્તઃ ।)

યોડયં રાજગુરુશ્ચ દાનગુરુરિત્યુર્વ્યા પ્રસિદ્ધશ્ચ યો

યોડસૌ સેલગુરુગુરુશ્ચ પરમઃ પ્રોદામભૂમીભુજામ્ ।

યો વલ્ગાધિકવીરવન્દિતપદઃ પ્રાચ્યપ્રતીચ્ચોત્તર-

પ્રોદાદક્ષિણભૂપમણ્ડનમણિઃ કુમ્ભો વિજેજીયતે ॥ ૨૫ ॥

અમૂમુચચ્યતુર્વેદવિચારચતુરાનનઃ ।

ગયાં યવનકારાતો ગં (?) જાતસ્તાપસીભિશ્ચ ॥ ૨૬ ॥

(કીર્તિસ્તમ્ભપ્રશસ્તૌ ૧૫૫ સ.૬૫૫કપદમિદમ્ ।)

ગયાકાશીપ્રયાગાદિવિમુક્તિઃ પ્રતિવત્સરમ્ ।

ન સ્તુતિઃ કુમ્ભભૂભર્તુઃ કુલાચારો યતોડસ્ય સઃ ॥ ૨૭ ॥

વેદપારાયણં યસ્ય સહસ્રં બ્રાહ્મણોત્તમાઃ ।

ગાયન્તિ સર્વતીર્થેષુ રાજવેશ્મસુવેશ્મસુ ॥ ૨૮ ॥

પાત્રસાદકૃતવિત્તમાદરાત્ વિપ્રસાદકૃતભૂયસીર્ભુવિ(વઃ) ।

કૃષ્ણસાદકૃતમાનસં નૃપઃ શાસ્ત્રસાદકૃતદૃષ્ટિગૌરવમ્ ॥ ૨૯ ॥

(कीर्तिस्तम्भप्रशस्तौ १५६ सङ्ख्यं पद्यम् ।)

आलोऽयाभिलभारतं विलसितं सङ्गीतराजं व्यधात्
 औद्धत्यावधिरञ्जसा समतनोत् सूडप्रबन्धाधिपम् ।
 नानालङ्कृतिस्संस्कृतां व्यरययञ्चाऽशतव्याकृतिं
 वागीशो जगतीतलं कलयति श्रीकुम्भदम्भाखिल ॥ ३० ॥

(कीर्तिस्तम्भप्रशस्तौ १५७ सङ्ख्यम् ।)

अज्ञानार्णवमग्नमज्ञानताडलङ्कारवेलावली-
 छन्नं व्याप्तमनिन्दितैरकलुषैर्नव्येरगाधै रसैः ।
 सङ्गीतामृतमद्भुतं निपुणधीरुद्धृत्य भूमीपति-
 र्देवान् विष्णुरिवामृतं क्षितिसुरान् योऽपाययन्नित्यशः ॥ ३१ ॥

वेदा यन्मौलिरत्नं स्मृतिविहितमतं सर्वदा कण्ठभूषा
 मीमांसे कुण्डले द्वे छृदि भरतमुनिव्याहृतं डारवल्की ।
 सर्वाङ्गीणं प्रकृष्टं कवयमपि परे राजनीतिप्रयोगाः
 सार्वज्ञं बिभ्रुदुश्चैरगाणितगुणभूर्भासते कुम्भभूपः ॥ ३२ ॥

अष्टव्याकरणी विकास्युपनिषत्स्यष्टाष्टदंष्ट्रोत्कटः
 षट्कर्की विकटोक्तियुक्तिविसरत् प्रस्फुरगुञ्जारवः ।
 सिद्धान्तोद्धृतकाननैकवसतिः साहित्यभूकीडनो
 गर्जद्वादिगणान्विद्यार्थ(जयते) प्रज्ञास्फुरत्केसरी ॥ ३३ ॥

येनाकारि मुरारिसङ्गातिरसप्रस्यन्दिनी नन्दिनी
 वृत्तिव्याकृतिचातुरीभिरतुला श्रीगीतगौविन्दके ।
 श्रीकर्णाटकमेदपाटसुमडाराष्ट्रादिके योद(ऽज) यद्-
 वाणीगुम्भयां यतुष्टयमयं सन्नाटकानां व्यधात् ॥ ३४ ॥

(कीर्तिस्तम्भप्रशस्तौ १५७ सङ्ख्यम् ।)

श्रीवासुदेवयरणाभुजभक्तिलग्न-
 येता मडीपतिरसौ स्वरपाटतेनान् ।
 धातूननिन्द्यजयदेवकवीन्द्रगीत-
 गोविन्दकं व्यरययत्खिल नव्यरुपान् ॥ ३५ ॥

सकलकविनृपालीमौलिमाण्डिक्यरोशि-
 र्मधुररहितवीणावाद्यवैशद्यभिन्दुः ।

મધુકરકુલલીલાહારિશારીરશાલી
જયતિ જગતિ કુમ્ભો ભૂરિશૌર્યાશુમાલી ॥ ૩૬ ॥

(કીર્તિસ્તમ્ભપ્રશસ્તી ૧૬૦ સડ્પ્યમ્ ।)

રાજાનઃ કતિ વા ન સન્તિ ભુવને ભૂયસ્તરશ્રીભૃતઃ
હિ તૈરક્ષતતત્વશૂન્યહૃદયૈરુદ્ધૈર્યૈ ભાવાશ્રયૈઃ (રુદ્ધગતશ્રયૈઃ) ।
સાહિત્યામૃતસિન્ધુરક્ષરવિદાં બન્ધુઃ પ્રબન્ધે કૃતી
દોર્દણ્ડાધિનૃપાન્ધકારતરણિઃ કુમ્ભોડગ્રણીઃ ક્ષમાભૃતામ્ ॥ ૩૭ ॥

તાવત્કલ્પતરુવિભાતિ વિપુલસ્તાવચ્ચ ચિન્તામણિ-
સ્તાવત્ કામગવી ચ દાનજનિભૂસ્તાવત્ સુવણચિલઃ ।
તાવત્ કર્ણમહીપતિશ્ચ સુમતિસ્તાવદ્ભલિર્ભૂપતિ-
ર્નો યાવત્ કનકાતિમાર્ગણગણૈઃ શ્રીકુમ્ભકર્ણોડધ્યતે ॥ ૩૮ ॥

(કીર્તિસ્તમ્ભપ્રશસ્તી ૧૬૧ સડ્પ્યમ્ ।)

આબાલ્યાદ્વિજયોત્સુકસ્ય વિભર્વૈર્વિષણોઃ પ્રિયાં પુણ્યતઃ
પાત્રપ્રીણનમેવ ધર્મમવતઃ સત્યોક્તમાતન્વતઃ ।
દાને દૈત્યભિદઃ સતાં ગુણ્યતો રક્ષાર્થપક્ષસ્થિતે
શ્રીમત્કુમ્ભનરેશ્વરસ્ય સુધિયઃ કે કે ન રમ્યા ગુણાઃ ॥ ૩૯ ॥

વિચિત્રચૈત્રોત્સવસડ્ગતારિ-
સામન્તસીમન્તવર્તીશિરઃસુ ।
સિન્દૂરપૂરાનપસાર્ય દૂરં
સેનારજો યસ્ય પદં ન્યધત્ ॥ ૪૦ ॥

વિપગ્ચીં વિન્યસ્ય સ્વકરકમલે કોમલભરૈઃ સ્વરૈઃ ।
સ્વસ્થાનસ્થૈર્નખમુખ(ગદિતૈર્નાદ્યન) તન્તુતતિભિઃ ॥ ૪૧ ॥

નાટકપ્રકરણાહ્લવીચિકા-
નાટિકાસમવકારભાણકે ।
પ્રોલ્લસત્પ્રહસનાદિરૂપકે
નવ્ય એષ ભરતો મહીપતિઃ ॥ ૪૨ ॥

(કીર્તિસ્તમ્ભપ્રશસ્તી ૧૬૬ સડ્પ્યમ્ ।)

સ્ફૂર્જન્દુર્જરમાનવેશ્વરસુરત્રાણો(હિ)સૈન્યાર્ણવ-
વ્યસ્તાવ્યસ્તસમસ્તવારણવનપ્રાગ્ભારકુમ્ભોદ્ભવઃ ।

अौद्धत्यप्रथमानपार्थिवरणप्रारम्भदीक्षागुरु-
वर्ण्यः (कुम्भ) महीपतिर्वसुमतीविश्वेश्वरो राजते ॥ ४३ ॥

(कीर्तिस्तम्भप्रशस्ती १७२ सङ्ख्यम् ।)

गतत्राणः सुरत्राणो गुर्जरो जर्जरीकृतः ।
भेदितः पिलयीक्षेत्रे(ऽने)कशः कुम्भभुम्भुजा ॥ ४४ ॥

लाटः स्विधेवल्लाटः स्फुटरटनपटुर्भोटभूप्रदाता
कर्णाटः पूःकपाटो मुभपटघटितस्वाङ्गुलिर्जाङ्गलेन्द्रः ।
नश्यन्नङ्गः कलिङ्गः कुरुरुच्यितयो (?) मालवः कालचक-
स्त्यक्तौजा गुर्जरेशः समजनि जयिनो यस्य राज्ञः प्रयाणो ॥ ४५ ॥

येनासङ्ख्येयसङ्ख्यावनिभटसुभटौ वैरिघातैकदक्षौ
तत्तद्भस्ताश्रपत्याकुलतरकटकौ द्विल्लिकागुर्जरेशौ ।
छत्रे रत्नौघरश्मिप्रकरपरिलसत्सम्पदौ दण्डितौ तत्
कीटाः के कोटिशोऽन्ये छि जगदपसदा मालवाधीश्वराद्याः ॥ ४६ ॥

स्वाट्याट्(?पाट्) पटुः (?) समण्डलकरं माण्डोवरं माण्डयन्
भूमिं योऽजयमेरुगां सुकृष्णं भुञ्जन् भुञ्जोर्स्ववः ।
सेनासागरगौर्जरोत्तरसुरत्राणातपत्रासिमान्
भूपावावलिभालभूषणमणिः श्रीकुम्भकर्णौ जयी ॥ ४७ ॥

रे मूढाः किमुपास्यते गुणिगणप्रावीण्यपाटव्यरो
भूभृद्धन्मनेककाङ्करयनायातुर्य्याट्कित्तिभिः ।
श्रीकुम्भः सकलाभिलाषकृलदश्चेदूर्जितः प्राप्यते
सौरभ्यं यद्वि मौक्तिके किमपरं श्लाघ्यं भवेद्भूतले ॥ ४८ ॥

(रसिकप्रेय्याभ्यायां गीतगोविन्दवृत्त्यामन्तिमपुष्पिकान्तर्गतं पद्यमिदम् ।)

श्रीमन्मोकलभूपतेः समुदितः सौभाग्यभूमावधि-
र्या प्रासूत वसत्रतापरिणिं सौभाग्यदेवी सुतम् ।
येनासाधे गुरोः कलाश्च सकला दत्त्वा द्विजेभ्यो भुवं
भुङ्क्ते कुम्भनरेश्वरः कुम्भराभुङ्गामिव प्रेयसीम् ॥ ४९ ॥

(कीर्तिस्तम्भप्रशस्ती १८०-१८१ सङ्ख्ये पद्ये ।)

वेणीव्याजवसद्भुङ्गललनालावण्यलीलावया
सौन्दर्याभूतदीर्घिकापरिलसन्नालीकनेत्रद्वया ।

कुम्भारम्भकुयद्भयोपरिलसन्नामुक्तामुक्तायथा
 यस्यानङ्गकुतूळलैकपदवी कुम्भल्लदेवी प्रिया ॥ ५० ॥
 कृष्णः कुम्भेन्द्रभूपः प्रमुदितकमला कुम्भलादेविकेयं
 भोगिन्यो गोपकन्या भुवि नवमथुरा चित्रकूटायलस्था ।
 नन्दः श्रीमोकलेन्द्रः प्रकटितशुभसौभाग्यनाम्नी यशोदा
 रक्षोघ्रातं निहन्तुं पुनरजनि जगद्गोपपुत्रो मुरारिः ॥ ५१ ॥
 स श्रीकुम्भमडीपतिरभिलां जगतीं प्रतिपालयन्
 श्रीमत्कुम्भलमेरु(शौर्यान्) दुर्गां कृत्वा बलजितारिगणः ॥ ५२ ॥
 तदनु स्वपूर्वपुरुषकर्णनरेश्वरस्य दुर्गमडारम् ।
 श्रीकलशमेरुसञ्ज्ञं करोति कुधराधीशः ॥ ५३ ॥
 श्रीमेघपाटं देशं रक्षति यो दुर्गमन्यदेशांश्च ।
 तस्य गुणानभिलानपि वक्तुं नालं यतुर्वदनः ॥ ५४ ॥
 तत्रादौ ब्रह्मसूतः पुलस्त्यनामा बभूष(व) ऋषिराजः ।
 तस्याश्रमः पवित्रो ज्यालोरे पर्वतेऽद्यापि ॥ ५५ ॥
 सुसुररङ्गिणगणवन्द्यो यत्र पुलस्त्येश्वरो मडादेवः ।
 श्रीविप्रोऽसौ स्म लभते कैकस्यां रावणादिसुतान् ॥ ५६ ॥
 यस्मिन्नालोरेगिरौ मतिमान् दशकन्धरो मडातेजाः ।
 आराध्य यन्द्रयूढं लङ्कापतिभावमापन्नः ॥ ५७ ॥
 यत्र वटाः श्रीरावाणकुम्भविभीषणसोढरैरुभाः ।
 अद्यापि मूर्तिमन्तो जटाः प्रतिभान्तीव धूर्जटेरेव ॥ ५८ ॥
 यः पूर्वं भरताय नाट्यनिगमं पद्मोद्भवः प्रीतितः
 साङ्गं शम्भुरदीदृशत् स समयाद्दुत्सन्नकल्पोऽभवत् ।
 लोकानां छितकाम्यया स भगवान् श्रीकुम्भकर्णः क्षमा-
 धीशव्याजमुपेत्य वीतविषयं तं वञ्चित् भूयो वशी ॥ ५९ ॥
 ग्रन्थान् सम्यगधीत्य बुद्धिविषयं नीत्वाऽनुभूयार्थतः
 कृत्वा दर्शनगोचरानभिनयैर्नानाभिनेयाश्रितैः ।
 तान् शिष्यप्रतिशिष्यशिक्षणपथं नेतुं यथाऽवस्थितान्
 श्रीकुम्भः पृथिवीश्वरः प्रयतते स्वोपज्ञसन्दर्भतः ॥ ६० ॥

यः पूर्वं यतुराननेन यतुरः संस्मृत्य वेदांस्ततस्
तत्रैवर्षिकतां विधानपरतां यावेक्ष्य सम्यक् स्मृतः ।
श्रीकुम्भः सकलागमैकनिलयः शास्ताभिलक्ष्माभुताम् ।
सं(भद्राति छि) सार्ववर्षिकमिमं वेदं विदामग्राणीः ॥ ६१ ॥

यः श्रुत्वा भरतं यतुर्भिरभिलैर्भाष्यैश्च रत्नाकरं
सोपायं ब्रह्मशो विलोक्य निभिलान् नाट्यागमान् वीक्ष्य य ।
गौरीनन्दिमते मतङ्गशिवसङ्गीते सशार्दूलके
दृष्ट्वा दत्तिलदुर्गशक्तिभणतीस्ता नारदोक्तीरपि ॥ ६२ ॥

वायुस्वातिमडेन्द्रकश्यपमरुत्सून्वर्जुनाद्यैः कृतान्
रम्भातुम्भुरुकम्बलाश्रतररक्षोरारजसन्दर्भितान् ।
श्रीसोमेश्वरभोजराजरायितान् ग्रन्थान् विलोक्य त्वमुं
तत्सारेण समुच्यितेन कुरुते कुम्भो नृपग्रामणीः ॥ ६३ ॥

(अत्रत्यानि ५१-६३ सङ्ख्यकानि पद्यानि सङ्गीतराजे १.१.१.३६-४०
सङ्ख्यकानि ।)

स श्रोकुम्भो धराधीश(शः) श्रीवाद्यक्षीरसागरम् ।
कल्लोलकेलिं कलन्तं (?) तरङ्गोद्भङ्गसन्ततिम् ॥ ६४ ॥

तालपाटकदम्भाढ्यं छन्दोनद्यागमोत्कटम् ।
सद्वाद्यद्वीपसन्दोहं विरदाम्भुदसौलुढम् ॥ ६५ ॥

पाटरत्नविधानेद्धं राजवर्णोर्मिराजितम् ।
लघुगुरुद्रुतप्रातःप्लुतपर्वतशोभितम् ॥ ६६ ॥

(श्री) मत्कलशवाद्यश्रीनारायणपरायण (एः) ।
तनुते श्रीमतेनैव सौभ्यपीयूषवृद्धये ॥ ६७ ॥

एति मडाराजाधिराजराधरायांराणोराय-
मडाराणा श्रीकुम्भकर्णं मडेन्द्रेण विरचिते मुष्-
वाद्यक्षीरसागरे राजवर्णो नाम ।
भाष्यात् पञ्चाशत्पञ्चभिः पुरुषैरलङ्कृतोऽयं वंशः
श्रीमदेकलिङ्गपूजा कर्तव्या ततो मडान् (मडत्)
श्रेयो भविष्यतीति वचनात् ॥

॥ અથ પઞ્ચાયતનસ્તુતિઃ ॥

ધ્યાત્વા શ્રીગણનાયકં ભગવતીં દેવીં તથા ભારતીં
સ્મૃત્વા શ્રીભરતાદિકાન્ મુનિવરાન્ સડ્ગીતવિદ્યાગુરુન્ ।
કૃત્વા ભારતશાસ્ત્રસારચતુરં સડ્ગીતરાજં નવં
શ્રીમાન્ કુમ્ભનરેશ્વરઃ પ્રકુરુતે વાદાપ્રબન્ધાન્ સુધીઃ ॥ ૧ ॥

છન્દોભિઃ સુમનોહરૈઃ શ્રવણાયોઃ પીયૂષધારોત્કરૈ-
ર્વર્ણૈઃ પ્રાસાવિભૂષિતૈર્યતિલયસ્વસ્થાનસંવેશિતૈઃ ।
તાલે કુન્નચિદીપ્સિતે કવિરિવ પ્રાયઃ પ્રબન્ધાન્ સુધી-
ધુર્યઃ કોઽપિ સુકાવ્યકારનૃપતિર્ભદ્રાતિ બન્ધોદ્ધુરાન્ ॥ ૨ ॥

॥ અથ ગણેશઃ ॥

॥ યતિતાલે ॥

અવ્યયમદ્ર્યરદનં શુભસદનં દ્વિરદવરવદનમ્ ।
ગણપતિમતિગુણગણપતિમિહ સેવે કુમ્ભનૃપસુખદમ્ ॥ ૧ ॥
ષણ્મુખમુખાનિ પાતું પય આશુ કુચદ્રયે યસ્યાઃ ।
વિવદન્તે સા ગૌરી શ્રીકુમ્ભક્ષમાપતિં પાતુ ॥ ૨ ॥
વન્દે વરદાં વરદાકુશપાશાભયકરાં તુ તામાર્યામ્ ।
પથ્યાં કુમ્ભનૃપપ્રાર્થ્યાં હરિહરભુજદૃષ્ટિમુદિતરુચિરામ્ ॥ ૩ ॥

શ્રીકુમ્ભભૂમિપકુલોદયસેતુહેતુ-
ર્જીવાતુરાતુરનૃણાં ઝષકેતુહેતુઃ ।
ગડ્ગોત્તરડ્ગરસરડ્ગસદ્દુત્તમાડ્ગઃ
સ્તાદેકલિડ્ગ ઉપલિડ્ગ હરો હરાડ્ગઃ ॥ ૪ ॥

॥ આદિતાલે ॥

સર્વારમ્ભે પ્રથમતયૈવારાધ્યઃ
કુમ્ભાધ્યાતઃ સકૃલિતસમ્પત્સાધ્યઃ ।
સિન્દૂરૌઘઃ પ્રકટિતસમ્પાશો યઃ
સિદ્ધીશોડવ્યાજજલધરમાલારૂપઃ ॥ ૫ ॥
જય જય કુમ્ભનૃપાધનિવારણ

જય જય કુકુમકલિતનવારણ ।

જય જય વદનવિરાજિતવારણ

છન્દોડડિલ્લાજિતહરિવારણ ॥ ૬ ॥

યદ્વક્રને મદલેખા યં ધ્યાયન્તિ ચ લેખાઃ ।

યો લોકત્રયપાતાડસૌ કુમ્ભોદયદાતા ॥ ૭ ॥

લમ્બોદરદેવઃ કુમ્ભાદૃતસેવઃ ।

પૂર્ણા પરમધ્યા દેયાત્ તનુમધ્યા ॥ ૮ ॥

॥ પ્રતિમણ્ડલાલે ॥

હેરમ્બો નિર્વિલમ્બોડવિતનતરચિતાનન્દકન્દપ્રસાદઃ

કેલિકોડત્કપોલદ્રયમદમધુપશ્રોણિજહુરનાદઃ ।

સન્તાનસ્રગ્ધરામ્બાકૃતસુખસુષમાસારસલ્લાસહાસ્યઃ

સોડસ્તુ શ્રીકુમ્ભકર્ણાવનિરમણામણેઃ સિદ્ધિદઃ સિન્ધુરાસ્યઃ ॥ ૯ ॥

શુણ્ડાદણ્ડોદણ્ડં ચણ્ડં વક્રને તુણ્ડં બિભ્રાણં

. . . દિત્યૈ ક્ષમાખણ્ડં ખણ્ડં ખણ્ડં કુર્વાણામ્ ।

કામક્રીડાસત્રીડં શ્રીકુમ્ભશ્રેયોદાતારં

દુર્ગાભર્ગોડપત્યં સેવે દેવં (પારે) સંસારમ્ ॥ ૧૦ ॥

ગણનાયા ગણનાયકો ગુહો મુખપડ્કિત્તિગુરુનાસિકામહો ।

વદતોરિતિ (?) કુમ્ભભૂપતેર્વૈતાલીયરવૈઃ શુભાયતે ॥ ૧૧ ॥

॥ ચતિતાલે ॥

મતિવિદ્યાસાગરકારુણ્યાકરગૌરીશઙ્કુરસગ્જાતં

ગુણલીલાનિર્ભરભૂતારોહરકુમ્ભાધીશ્વરવિખ્યાતમ્ ।

સુરવીથીવન્દિતવિશ્વાનન્દિતસિન્દૂરાચ્ચિતસામોદં

ભજતાધારં સુકૃતાગારં સુરશૃંગારં પરમાનન્દમ્ (સાનન્દમ્) ॥ ૧૨ ॥

વૃષદ્વિજવિરાજિતદેહ કપોલ (વિ) લોલમધુકૃતગેહ ।

ત્રિનેત્રયતુર્ભુજશોભિતધામદ ધજજય (?) નિર્મલમૌક્તિકદામ ।

મોદકવલ્લભ વલ્લભદૈવત મોદકવલ્લભ મુખ્યસુરાર્ચિત ।

વિઘ્નપ શૈલસુતાશિવમોદક રાજસિ કુમ્ભમહીપતિમોદક ॥ ૧૩ ॥

॥ ઇતિ ગણેશઃ ॥

॥ અથ સૂર્યઃ ॥

કરમોદક ધામસુલોચન દેવ દિનેશ જગત્રયનાયક ॥

. કુમ્ભમહીપમહોદયદાયક ॥ ૧ ॥

॥ અદ્ભુ(ત)તાલે ॥

રાગે સહસ્રકિરણા શ્રીઃ

કિહ્લિલ્લિકિંશુકશુકાનનકાનનશ્રીઃ ।

પ્રાપ્તા વસન્તતિલકા તિલકપ્રકાશા

શ્રીકુમ્ભભૂપતિ (વિ)રાજવિરાજિતાશા ॥ ૨ ॥

અચલદિગ્વાસિતા વ્યોમચૂડામણે

કલશભૂપોલ્લસિતચિન્તામણે ।

નમતિ યસ્ત્વામુદારં સદારં શુભા

ભજતિ તં ભામિની તૂર્વશીસન્નિભા ॥ ૩ ॥

વિદ્યાલયગ્રાહિતેજઃપ્રપન્નઃ સેવાસમારમ્ભ પ્રસન્નઃ

પૂર્વાદ્રિસાન્દ્રાર્દ્ર સિન્દૂરપૂરઃ હૃદ્ધ્વાન્તવિધ્વંસને ભાતિ શૂરઃ ।

સૂર્યો ભાસ્વાન્ ધર્મધામેન્તિ નામા ભૂયાત્કુમ્ભપ્રાપ્તધર્માર્થકામઃ ।

અધ્ધા શ્રદ્ધાશાલિનીષ્ટા હિ ચિત્તે ભુક્તિં મુક્તિં ભક્તિરેવાસ્ય દત્ત ॥ ૪ ॥

॥ ઝમ્પાતાલે ॥

અથ તોટકઘોટકયાનવરં નલિનીવનકોકવિશોકકરમ્ ।

નૃપકુમ્ભકૃપાકરમુષ્ણકરં ભજ માનવદાનવદર્પહરમ્ ॥ ૫ ॥

ભુજડ્ગપ્રયાતદ્વિષદ્ધન્ધતસ્તં ત્રિશમ્ભુત્રયીતત્વતેજઃપ્રભૂતમ્ ।

મહાદેહસન્દોહરક્ષઃપ્રમાથં ભજે ભાસ્વરં ભાસ્કરં કુમ્ભનાથમ્ ॥ ૬ ॥

સવિણ્ણીત્વષ્ટકન્યેસતોરણે (?) યઃ ક્ષમોડપારસંસારસન્તારણે ।

ભાસતેહહસ્કરઃ સૌમનસ્તસ્કરઃ કુમ્ભભૂપપ્રભારૂપસમ્પત્કરઃ ॥ ૭ ॥

॥ મણ્ડતાલે ॥

પદ્મિનીપરાગરાગયુક્તરક્તરશ્મિરાશિ-

ભાસમાનસાનશૈલસાનુચિત્રભાનુરાજ ।

રાજમાનમોષપોષહૃષ્ટુષ્ટસર્વદેવ

સર્વદા જયાવનીતકુમ્ભગીતવૃત્તસેવ ॥ ૮ ॥

ગ્રહેશવિઘ્નાશવાસુદેવશક્તીશ્વરાઃ

પ્રપચ્યપચ્યભૂતભૂતિદાસ્તુ પચ્યચામરાઃ ।

ઇમે હિ ચેડપિ પચ્યતેષુ મુખ્ય એવ રાજસે

નમો દિનેશ દેવ ! તેડસ્તુ દત્તકુમ્ભતેજસે ॥ ૯ ॥

॥ ઇતિ સૂર્યઃ ॥

॥ અથ નારાયણઃ ॥

॥ ?? તાલે ॥

ચરાચરં જગચ્ચિરં સ્વલીલયા સૃજેદિદં

દધાતિ પાતિ સેવિતો દદાતિ યઃ સ્થિરં પદમ્ ।

નરા નરાયણં નમન્તુ કુમ્ભરાણતારણં

ક્ષમારમામનોરમં પરં તમાદિકારણમ્ ॥ ૧ ॥

યત્પદાબ્જવન્દનં મહાઘખાણ્ડખાણ્ડનં

વત્સ રામ રામ રામ નામ યામદાણ્ડનમ્ ।

તૂણકોપનીતબાણભિન્નરૌદ્રરાવણં

(તં) ભજામિ રાઘવં હિ કુમ્ભકામપૂરણમ્ ॥ ૨ ॥

પીનમીનકૂર્મકોલનારસિંહરૂપતા

વામનોગ્રરામરામકૃષ્ણ(રામ)બુદ્ધકલ્કિતા ।

સેવ્યતામનન્તદેવતાવતારસારતા

ભાતિ ભક્તકુમ્ભભક્તિયામરાભિવીજિતા ॥ ૩ ॥

વાસુદેવભક્તિરેવ મુક્તિદા

કુમ્ભકર્ણસેવિતાડસ્તુ સિદ્ધિદા ।

શ્યેનિકાડપિ તુડ્ગરડ્ગરગ્જની

શ્યેનિકા ભવાઘસૈન્યભગ્જની ॥ ૪ ॥

॥ દ્રુતમાણ્ડતાલે ॥

શ્રીકૃષ્ણજયોદયધર્મધીર

શમ્પદ્ધડિબન્ધુસુસિન્ધુતીર ।

કુમ્ભેશકૃપાલયકેલિકીર

નમ્રામરકોટિકિરીટંહીર ॥ ૫ ॥

ભુજગશશિભૃતાધ્યાતઃ સ સદૃપનિષદા ખ્યાતઃ ।

હરિહરવપુરાકારઃ કલશનૃપવરાધારઃ ॥ ૬ ॥

કુમારલલિતા દુર્ગા સ્વબાણકૃપયોદગ્રા ।

યમાશ્રયતિ (યમાશ્રય કિલ) ગોપીશં સ પાતુ કલશાધીશમ્ ॥ ૭ ॥

વિશ્વગુરુર્માણવકઃ સર્વપિતા યઃ શિશુકઃ ।

ભૂપતિકુમ્ભાભિમતં ચચ્છતુ વિષ્ણુઃ સતતમ્ ॥ ૮ ॥

વિષ્ણોર્ભક્તિર્નૃણાં પથ્યા વક્ત્રે ચન્દ્રાધિકા તથા ।

પાપોત્તાપાત્તિનાશાઢ્યાડસ્તુ શ્રીકુમ્ભાશ્રિતા દૃઢા ॥ ૯ ॥

વિદ્મન્માનસગમ્યં સેવે (સેવેડહં) સન્તતરમ્યમ્ ।

કુમ્ભસ્વામિનમન્તં સત્યં ધારિણિકાન્તમ્ ॥ ૧૦ ॥

સર્વાન્તર્યામી શ્રીકુમ્ભવામી ।

એકો વાડલિડગઃ શમ્ભુર્ભાત્યુગ્રઃ ॥ ૧૧ ॥

॥ ઇતિ નારાયણઃ ॥

॥ અથ શિવઃ ॥

॥ યતિતાલે ॥

શિવશકુરવિશ્વવશકુરદુર્ઘ્નરકિકુરશકુરદોષહરં

શશિશેખરરાજિતરાજતભૂધરવાસવિલાસકલાસકરમ્ ।

સચરાચરકન્દમુકુન્દમુખામિતદૈવતસેવિતદિવ્યપદં

ભજ શૈલભવાવિભુમેવ નૃપપ્રભુકુમ્ભમથાર્પિતશર્મમુદમ્ ॥ ૧ ॥

॥ ત્રિપુટતાલે ॥

કવિતાલિકાનલચન્દ્રનિર્મલચિત્રભાનુસુલોચનં

શ્રય સિદ્ધસાધકશમ્ભુસેવકકુમ્ભકિલ્બિષમોચનમ્ ।

ભવશર્વરુદ્રમહેશમુક્તિદસિદ્ધિસિદ્ધિદસર્વદં

પુરદક્ષસન્મખકક્ષદારણદક્ષમુજ્જવલ (સં) વિદમ્ ॥ ૨ ॥

આદિદેવમનાદિમુજ્જવલધામકામદમદ્રયં

अलमरुद्रमडेशमुद्रितपाटपडुजमव्ययम् ।
 उस्तशूलनिरस्तमूलसमस्तदुर्जयदानवं
 सर्वदा नृपकुम्भसर्वदमाश्रयेत् सुभसम्भवम् ॥ ३ ॥

शुभशुभद ! सर्वद ! सर्वदा (शिव) शम्भुशिवशिवशिवकरः
 सर्वज्ञाडरिडर कुम्भसुभकर विभवभवभवभवयडरः ।
 सारसी सधुवरसितमानसडंसमडसारसी (?)
 परअलमपरमानन्दकन्दविनोदनाद (?) मुदावली ॥ ४ ॥

॥ अेकतालीताले ॥

सद्गृषवाडनमदुत्तुतवाडनमर्षितकुम्भनृपेशजयं
 कुडुमपिञ्जरवजसुपिञ्जरकुञ्जरमुञ्जरवाजिजयम् ।
 शारदपद्मविशारदलोचनयन्द्रमुभीसुभकेलिकरं
 तं भजतां मदिरामदरागतमोडराणं तदधौघडरम् ॥ ५ ॥

डैलासविलासं त्रिकुटनिवासं डिमरुयिडासं बडुभासं
 सुरसुरभिजनीलं प्रकटितलीलं सडजसुशीलं विशेशम् ।
 अेकाधिकलिङ्गं त्रिभङ्गगङ्गं सुयित्तरङ्गं योगीशं
 गुणगणगौरीशं गणतगिरीशं कुम्भनृपेशं भोगीशम् ॥ ६ ॥

पृथ्वीपाथोविश्वत्राणस्वाडाघोशानन्ताडारं
 विष्वक्तेजः शीताधोतिर्यङ्गेशात्माधेयाधारम् ।
 पुन्माणश्रीकुम्भक्षोणीशः श्रेयःश्रेणीनिर्माणं
 ॥ ७ ॥

अमृतडिरणविषविषषरमित्र
 नरबरयुवतिवपुषमुपयित्रम् ।
 निटिलमुकुटतटपटुशिभिगङ्गं
 विरयितकलशनृपतिरसरङ्गम् ॥ ८ ॥

यतुष्यदीडुतविषनिरतं निजगणकुम्भनरेशनिभम् ।
 ससुरासुरसेवकबडुसुभदं सुरसरिदम्भुमुदं विशदम् ॥ ९ ॥

॥ इति शिवः ॥

॥ અથ ચણ્ડિકાશક્તિઃ ॥

ગુણગણસદન (વિરા) જિતકમલે
મુરશિપુલ્કૃદયનિવાસિનિ કમલે ।
જય જય સુરસેવિતાપદકમલે
નૃપકુમ્ભસમર્પિતજયકમલે ॥ ૧ ॥

શ્રીભુવનેશી ભવભયહન્ત્રી
કુમ્ભમહીશોદયસુખકર્ત્રી
ચન્દ્રકિરીટા રવિરુચિરન્યા
સા જયતિ (તીહ) સુદુર્ગાગમ્યા ॥ ૨ ॥

નિખિલકલસકલા સુખી
રચિતજયા વિજયાતિસખી ।
જયતિ જયા નૃપ એષ સુખી
નિજ(હિત)વહમૃગનાભિનખી ॥ ૩ ॥

ભાતિ વિભાસ્વરચમ્પકમાલા
કુમ્ભનૃપેષ્ટશ્રીજયમાલા ।

.....
..... ॥ ૪ ॥

ગોધિકયાસનચિત્રગતિં કુમ્ભકૃતેભતુરડંગજિતિમ્ ।
ત્વાં ભુવનેશિ ભવાનિ નવે સગ્ચરણં શરણં હિ શિવે ॥ ૫ ॥

ચણ્ડી ખણ્ડીકૃતરિપુખણ્ડા કુમ્ભપ્ર(પ્રો)તાવનિનવખણ્ડા ।
મત્તાકૃત્તાસુરહતિચણ્ડા ભૂતોદ્ભૂતૌ પૃથુલવિચણ્ડા ॥ ૬ ॥

યા મધુકૈટભમિશ્રૈશ્ચિત્રપદા મહિષાશ્રૈઃ ।
શુમ્ભનિશુમ્ભદુરડંગા સાડવતુ કુમ્ભમભડંગા ॥ ૭ ॥

પ્રામાણી પૌરાણી વાણી યોમા પ્રોક્તા (સા) શર્વાણી ।
ચસ્થામોતા વિશ્વશ્રેણી શ્રીકુમ્ભશ્રેયોનિશ્રેણી ॥ ૮ ॥

હિમગિરિતનુજા વિદલિતદનુજા ।
મધુમતિમુદિતા કલશનૃપસુતા ॥ ૯ ॥

કૃષ્ણાભા મધુકૈટભાન્તકનિભા કુમ્ભપ્રસાદપ્રભા
યા લક્ષ્મી મહિષાપહાડતિમહતી ધૂમ્રાસુરદ્વૈ શુભા ।

यामुडा क्षतयडमुडरुधिरुद्भूता य वागीडिता
पायाध्वस्तनिशुम्भशुम्भेनुजा शार्दूलविक्रीडिता ॥ १० ॥

शौर्योद्यार्यार्थधर्मोद्धरारारारारकारकीर्ते रसाक्ता
धुम्भाशक्षोषिजनेर्गुणगरिमगिरा व्यासकन्दप्रयुक्ता ।
यावत् सूर्येन्दुतारा जलधिजलधराधारगङ्गातरङ्गा
तावत् पञ्चाशिकेयं वसतु उदयमतां कुम्भभूम्सुरङ्गा ॥ ११ ॥

विघ्नेशो विघ्नहर्ता तदनु दिनकरो ध्वान्तविध्वंसकर्ता
श्रीकान्तः श्रीनिवासः परपुरदण्डः शङ्करो विश्वकर्ता ।
याडी याडासुरघ्नी त्रिदशगणवराः पञ्च पुण्यप्रपञ्चाः
पान्तु श्रीकुम्भकर्णं भद्रसुप्रविधये मूर्तिमन्तो विरञ्चाः ॥ १२ ॥

श्रीकुम्भदत्तसर्वार्था श्रीगोविन्दकृतसत्यथा ।
पञ्चाशिकाऽर्धदासेन कल्टव्यासेन कीर्तिता ॥ १३ ॥

॥ धति यण्डिका शक्तिः ॥

॥ धति पञ्चायतन स्तुतिश्छन्दःपञ्चाशिका सम्पूर्णा ॥

॥ अेकलिङ्गानमस्कारः ॥

यान्द्रं कुम्भनृपस्य तापशमनं सौरं तमःस्तोमलृत्
पुण्यं पावकबन्धुबन्धुरमघग्रातेन्धनध्वंसकृत् ।
बिभ्राणं प्रतिवङ्गत्रमक्षविषमं पञ्चाननः शङ्कर-
स्त्रयक्षो रक्षतु पार्वतीप्रियतमः श्री अेकलिङ्गेश्वरः ॥ १ ॥

गङ्गा तुङ्गोत्तरङ्गा शिरसि शशिकला चारुकोटीरकोटी
काधां (?) कट्यामलीन्द्रः करयुगलगतं काण्डकोण्डण्डम् ।
तन्वङ्गी वामभागे गिरिवरतनया स्वर्धुनोस्पर्धिनी सा
रुपं यस्येति किञ्चिज्जयति स भगवानेकलिङ्गस्त्रिनेत्रः ॥ २ ॥

कोऽपि नाके पिनाकीशः सोमः सोमशिरोमणिः ।
लोकपाली कपालीस्ताच्छम्भुः कुम्भसमुद्भवः ॥ ३ ॥

स्कूर्जन्मुद्रः सुरेन्द्रस्तपसि कृतयुगे भोजयुक्तेन्द्रतीर्थे
त्रेतायां कामधेनुर्निम्बिलकृलनिधिस्तक्षको द्वापरेऽर्था ।

હારીતોડયં વિનીતઃ સમભજત કલૌ બાષ્પસત્સડ્ગરડ્ગઃ
કુમ્ભેન્દ્રસ્તૂયમાનોડનિશમિહ દિશતાન્ મડ્ગલાન્યેકલિડ્ગઃ ॥ ૪ ॥

તદ્ભક્તષુમ્માણઘરેશધીરો
હમ્મીરવીરો નૃપમૌલિહીરઃ ।
શ્રીક્ષેત્રસિંહો હતશનુસિંહો
લક્ષોડભવલ્લક્ષગુણૌર્વિલક્ષઃ ॥ ૫ ॥

॥ શ્રીમદેકલિડ્ગાય નમઃ ॥

॥ પ્રાચ્યાનિ ॥

ઇન્દ્રઃ સર્વસુરેશ્વરઃ કૃતયુગે ભક્ત્યા યમારાધયત્
ત્રેતાયાં સકલાભિલાષકૃલિની ધેનુસ્તથા દ્વાપરે ।
નાગેશઃ કિલ તક્ષકઃ કલિયુગે હારીતનામા મુનિઃ
સોડયં સર્વજગદ્ગુરુવિજયતે શ્રી એકલિડ્ગઃ પ્રભુઃ ॥ ૧ ॥

જયતિ જગત્ત્રયનાથો જગતીપતિપૂજિતઃ સદાશમ્ભુઃ ।
વાચ્છિતકૃલપ્રદોડયં શ્રીમાન્નિત્યૈકલિડ્ગાખ્યઃ ॥ ૨ ॥

કુટિલાસરિત્સમીપે ત્રિકૂટગિરિગહનભૂષણી નિત્યમ્ ।
અભિમતકૃલપ્રદાત્રી દેવી શ્રીવિન્ધવાસિની જયતિ ॥ ૩ ॥

ઘનવંશકદમ્બ(ક)મધ્યગતં રસકૂપમવૈહિ દુરાપમતઃ ।
પરિગૃહ્ય રસં સરસં વપુષા સ્થિરતાં કુરુ તાપસવીર તતઃ ॥ ૪ ॥

કૂપાન્તરે સહજસિદ્ધરસં દધાનો
દેવઃ સ્વયં વસતિ યત્ર સદૈકલિડ્ગઃ ।
વિદ્યાપ્રબોધપરિભાવિત સિદ્ધબોધઃ
સંશુદ્ધનિર્મલમહોમહનીયમૂર્તિઃ ॥ ૫ ॥

॥ ઇતિ પ્રાચ્યાનિ ॥

॥ અથ આશીઃ ॥

શ્રીલક્ષસૂનુર્બહુદાનદક્ષઃ
શ્રીમોકલસ્તત્તનોડતિદક્ષઃ ।

પ્રતાપદીપોજ્જવલકીર્તિવર્તી
રાજેત કુમ્ભો નૃપચકવર્તી ॥ ૬ ॥

શમ્ભુપ્રસાદાલયશાતકુમ્ભ-
કુમ્ભપ્રભુઃ કાન્તિરસૌધપૂર્ણઃ ।
અનેકલિંગાનયમેકલિંગં
ધ્યાત્વૈકકોડનેકમહીધરાઢ્યઃ ॥ ૭ ॥

તત્સ્વામિનં ગિરિસુતાકામિનં દત્તકામિનમ્ ।
એકલિંગં શિરોગડ્ગં મુદા સ્તૌમિ સદાશિવમ્ ॥ ૮ ॥

યઃ શ્રીમાનેકલિંગો વિધિહરિગિરિભૃન્મુખ્યલોકેશ્વરોક્તૈઃ (લોષે રસોષે)
સર્વેષામાદિરીશઃ સ્વમતિગતિ સદા સ્તૂયતે ગદાપદ્મૈઃ ।
તં દેવં ભવ્યસેવં વિવિધગુણાનિધિં મોકલેન્દ્રસ્ય સૂનુ-
ર્જાતિચ્છન્દોભિરેભિર્નરપતિતિલકઃ કુમ્ભકર્ણઃ સ્તવીતિ ॥ ૯ ॥

સુભગૈકલિંગમાલે રાજતિ રજનીસુ રગ્જનો રાજા ।
અમરસરિદ્ધહુલહરીપ્રકટીકૃતકુમ્ભાડિડીરઃ (?) ॥ ૧૦ ॥

..... ચમ્બક !
તવામ્બિકાપ્રિય ! જટાતટે ધૂર્જટે
ધુની ધ્વનિતિ ત્વચ્ચેકલિંગરચિતા ।
કુમ્ભનૃપેણેવ સુમાલતીમાલા ॥ ૧૧
(કુમ્ભનૃપેણે વન માલતીમાલા ॥ ૧૧) ॥

છન્દોજાતિગુણાતિગં વિધિમહાસૂક્તાધમેયશ્રિયં
છન્દોડલકૃતિજાતિગૌરવગુણૈઃ શ્રીગીર્ભિરુક્તાદિભિઃ ।
ષુમ્માણાન્વચમેદપાટજગતીસામ્રાજ્યદં દૈવતં
ભૂભૃદુમ્ભમનોરથાર્થકરણં સ્તૌમ્યેકલિંગં શિવમ્ ॥ ૧૨ ॥

શિવ શિવ શિવકર્તા સેવિતોડઘૌઘલર્તા
ભવ ! ભવ ભવભેત્તા ભક્તિભાવસ્ય વેત્તા ।
હર ! હર હરદુઃખં સર્વસર્વ ત્વખર્વ
ગિરિગિરિશગુરુત્વં દેહિ મે સ્તૂયસે ત્વમ્ ॥ ૧૩ ॥

॥ ઇત્યાશીઃ ॥

॥ અથઃ જાતીનામુદ્દેશઃ ॥

(અત્ર પગ્ચાયતનસ્તુતિ પ્રકરણસ્થાદિમપદ્યદ્વયં ધ્યાત્વા
 શ્રીગણનાયકમિત્યાદિકં બન્ધોદ્ધુરાનિત્યન્તં પુનરાવૃત્તમ્ ।)
 તુર્યો વૃત્તસ્ય ભાગશ્ચરણ ઇતિ મતસ્તાદૃશા યત્ર સર્વે
 તદ્ભૂતં (વૈ) સમં સ્યાદિહ યદિ ચરણૌ વર્ણમાત્રસ્તદોક્તઃ ।
 એવં ચૈકૈકવર્ણાધિકચરણતયા જાતયઃ સ્યુસ્તદાદ્યાઃ
 ષડ્વિંશત્યાવગમ્યાસ્તદુપરિચલનાદૃત્ત(દાડ)કાન્યુક્ત(કા)નિ ॥ ૧ ॥
 ઉક્તાડયુક્તા મધ્યા પ્રતિષ્ઠા તદનુ સુપ્રતિષ્ઠા ચ ।
 ગાયત્ર્યુષ્ણિગનુષ્ટુબ્બૃહતી પડ્ક્તિસ્તથા ત્રિષ્ટુપ્ ॥ ૨ ॥
 જગતી યાતિજગતી શર્કર્યન્તિશર્કરી તદન્યાષ્ટિઃ ।
 અત્યષ્ટિર્ધૃતિરતિધૃતિફૃતિપ્રકૃત્યાકૃતિર્વિકૃતિઃ ॥ ૩ ॥
 સકૃત્યભિકૃતિરુત્કૃતિરિત્યુક્તાપ્રભૃતિજાતયઃ ક્રમતઃ ।
 કુમ્ભનૃપેન્દ્રેણોક્તા ભક્તેન શ્રીમદેકલિંગસ્ય ॥ ૪ ॥
 તદ્વ્યક્તીનામેકમેકં ક્રમેણ
 શ્રીમુખ્યાનાં છન્દસેષ્ટે વિશિષ્ટમ્ ।
 યદ્યદ્ભૂતં (સ્યાત્) સ્વનામ્નાડત્ર જૈત્રં
 સ્તોત્રં શામ્ભોરુચ્યતે તેન તેન ॥ ૫ ॥
 ॥ ઇતિ જાતીનામુદ્દેશઃ ॥

॥ આદિતાલે ॥

ૐ શ્રીઃ સોક્તા ॥ ૧ ॥
 યોડસ્ત્રીશોડભૂત્ । માતા ત્યક્તા ॥ ૨ ॥
 સન્મધ્યાડર્ધત્રારી ભૂતેશોડન્તઃકારી ॥ ૩ ॥
 વન્દે ભૂભૃત્કન્યાસક્તં । પ્રત્યષ્ટા (?) તાયસ્તં ભક્તમ્ ॥ ૪ ॥
 સર્વસ્થોદ્ધૃતા કુમ્ભશ્રીકર્તા । ભાત્યસ્તા તિર્યક્ સ્વામ્યા જાતિઃ ॥ ૫ ॥
 નિગમસવિત્રીનુત દ્હલ સત્રી । શશિવદનાર્થઃ સ કલશનાથઃ ॥ ૬ ॥
 ઉષ્ણિક્ સ્ત્રીહયલ્લેષા સર્વેભોન્મદલેખા ।

संसारार्णवपोतं त्वामामा कलशोक्तम् ॥ ७ ॥

स्थाणुरनुष्टुबुदगः चित्रपटा कल उदयः ।

दक्षमभक्षमदक्षः कुम्भकृपापितलक्षः ॥ ८ ॥

भुजगशशिभृतामूर्तिः शिव तव भृदती कीर्तिः ।

विधिड(रि)परमापारः कलशनृपकृपासारः ॥ ९ ॥

॥ अेकतालीताले ॥

यम्पकमाला पङ्कजपङ्क्तिर्भाजितभूताधीश्वरयुक्तिः ।

कुम्भनृपेष्ट्यावत्सलशक्तिर्भाति मडेशोऽष्टामितमूर्तिः ॥ १७ ॥

अचलसुतादयितासुमुष्मी

शिरसि शशी निटिलेऽस्य शिभी ।

त्रिमुष्परष्टुभनन्तगुणः

स जयति पालितकुम्भगणः ॥ ११ ॥

स्मरडर ! शङ्कर ! किङ्करता

तव गतजन्मनि येन कृता ।

डितगृडिणीं लभते सुमुष्मी-

मिड स सदैव विशेषसुष्मी ॥ १२ ॥

दधासि मडोरगमौक्ति(क)दाम

वरं जगतीवरविश्वललाम ।

मडीश्वरकुम्भमडीशसुरङ्ग

विराजसि राजसितासितसङ्ग ॥ १३ ॥

॥ ञम्पाताले ॥

अतिजगत्युर्वशीस्वर्वशीकारकः

समतिषट्त्रिंशदस्त्रौघसंछारकः ।

दशमुष्पोल्वासिकैलाशलीलास्पदः

प्रियतमालिङ्गितः कुम्भकामप्रदः ॥ १४ ॥

गरिमगर्वोर्वशी सर्वलीलोदया

લલિતલાવણ્યલીલારસા લીલયા ।
 પદ્યોર્થા (પદતલે)યા નરીનૃત્યતે તે વિભો
 મધુકરીવાદરાદેકલિંગ પ્રભો ॥ ૧૫ ॥

શુભનિલય દલય રિપુમુપચિત્રં
 પૃથુલવિષમભવજલઘિતરીશઃ ।
 શુચિરુચિરહિતહતકશબરીશઃ
 કલય કલશનૃપમુચિતચરિત્રમ્ ॥ ૧૬ ॥

॥ મણ્ડતાલે ॥

સર્વદાલિ શકવરીકૃતાતપત્રયામરઃ
 કૌટિલાપગાતટેસુ(ષુ) મૈદપાટશકુરઃ ।
 એકલિંગદેવ એવ સિદ્ધિવિન્ધ્યવાસિની
 કુમ્ભરાણદેવતા જગજ્જયપ્રકાશિની ॥ ૧૭ ॥

ત્રિકૂટચિત્રકૂટકાશિહેમભૂષરોદ્ધુરં
 ત્રિનેત્રપચ્ચવકૃત્રમીશમુચ્ચપચ્ચયામરમ્ ।

 પ્રણોમિ કુમ્ભરાજ્યદં કૃતાસ્ત્રચણ્ડપાણ્ડવમ્ ॥ ૧૮ ॥

સુદૃષ્ટિદૃષ્ટિ(ર્યા)ત્રિદશલતિકા તે શિખરિણી
 કૃલત્યેવા(ષા)મેશા(ષાઠ)ખિલસુમનસામિષ્ટકરિણી ।
 શતાનન્દાનન્દાદામરવરસેવાર્પિતપદ
 પ્રભો રક્ષ ત્ર્યક્ષ ત્રિભુવનપતે કુમ્ભસુખદ ॥ ૧૯ ॥

॥ ત્રિપુટતાલે ॥

ઉજ્જવલં હસિતં સિતં નિશિતં તપોધ્વનિરદ્ભુતા
 નીલકણ્ઠવિકુણ્ઠિતા સુરભીમભાસુરતા મતા ।
 એકલિંગમનેકલિંગમનન્ડગરન્ડગમનોહરં
 કુમ્ભરાણશરણ્ય ! નૌમિ ભવન્તમેવ તમોહરમ્ ॥ ૨૦ ॥

॥ प्रतिमण्डताले ॥

भिन्नैत्येकुरङ्गकुञ्जरदले शार्दूलविक्रीडितं
 देवानां कृतितं छि तारकरुजः सर्वज्ञ ! ते क्रीडितम् ।
 सामुद्रोत्रविषादनादतिधृतिस्ते रुद्र ! रौद्राश्रया
 कुम्भध्यानसुधानिधान ! जयात श्रीकण्ठसर्वोदया ॥ २१ ॥

॥ त्रिपुटताले ॥

भुवि तालिकाधिककालिकालिकमालिकाकृतकोविदं
 नृपकुम्भनायकभक्तिदायकशक्तिसायकसम्पदम् ।
 भज चित्रवारणायर्मधारणभक्ततारणविभ्रमं
 लसद्भुत्तमाङ्गतारङ्गाङ्गामिडैकलिङ्गामुरुकमम् ॥ २२ ॥

॥ प्रतिमण्डताले ॥

या विद्या(सा) न विद्या प्रकृतिरितिगुणस्रग्धरा तत्तुरीयः
 षड्विंशः साङ्ख्ययोगः श्रुतिपथविशदानन्दकन्दो द्वितीयः ।
 स श्रीमानेकलिङ्गः शुभकलशनृपस्तूयमानोरुतेजः
 पूरकपूर्णगौरस्त्रिपुरदरगिरौ राजते राजतेजः ॥ २३ ॥
 देशेऽद्रौ मेघपाटे पटुतलकुटिलासिन्धुतीरे त्रिकूटा
 सङ्कटोऽङ्कटमैन्द्र सर छल निकटे स्रग्धराश्रेणिसेव्यम् ।
 शक्तिः सा विन्ध्यवासा प्रथितमथ तथा ताक्षिकं तीर्थमेत-
 न्मध्ये वै लिङ्गरूपप्रकटिततनुकस्त्वेकलिङ्गाश्रितो नः ॥ २४
 (मध्ये त्वलिङ्गरूपप्रकटिततनुज्ञो रयेकलिङ्गाश्रितो नः ॥ २४) ॥

॥ अेकतालीताले ॥

आकृतिरुन्मदिराम्भ(?)गलान्तलसन्मदिरारुणदृष्टि (शुभा ?)
 त्र्यम्भकतारतरस्त्वयि तिष्ठति छेमलता ललितानुपमा ।
 त्वामुपमन्युनडी(टी)दधिदुग्धधयापर
 नौमि(सु)कुम्भकृपाकरशङ्करसुन्दरमन्दरकेलिकरम् ॥ २५ ॥
 तं कम्भुक्यङ्गदाधरवज्रधरादियरायरचिन्त्यपदं

વિ(વૈ)રઞ્ચિકૃતિપ્રજવર્જિતમૂર્જિત . . . કુમ્ભનૃપપ્રમદમ્ ।
 સેવે કુટિલાતટિનીનિકટે ત્રિકુટાયલકાશિકનાગ્નદ્વં
 સ્વાહં(યં) ભવ શર્મદનર્મદર્સર્વડ્ગકેબલ . . . મુદારમુદમ્ ॥ ૨૬ ॥

શ્રુતિસંસ્મૃતિસંવિદગમ્યમુમેશમુકુન્દતનું (?) નૃપકુમ્ભનુતં
 સુરનાયકભોજસરોવરરક્ષકતક્ષકધારકકુણ્ડયુતમ્ ।
 ઇહ મધ્યમહાકલમેકલલિડ્ગમુપેતમુનીશમહેશવરં
 પ્રણમાપરપાલિતલાલિતબાષ્પનૃપાલ(કૃપા)લવરાજ્યધુરમ્ ॥ ૨૭ ॥

સુરનરમુનિભિરભિકૃતિ(સ)કૃતિભિર્હસલયોચિતમવધાનં
 ભુજભુજભુજગવલયમતિલયમુજ્જવલશૂલધરં વૃષયાનમ્ ।
 ગહિલગુણગુહિલકુલકલશનૃપાયલરાજ્યનિવાસનિધાનં
 પશુપતિમતિશિખિગણપતિજનકં કનકપ્રિયમદ્ભુતદાનમ્ ॥ ૨૮ ॥

॥ પ્રતિમણ્ડતાલે ॥

બ્રહ્માણ્ડાકૃતિષુ ભવતિ ભવતિ વિવિધવિતરણવરમયવાહત્વં
 શમ્ભો ત્વત્પાદયુગનતિકુશલકલશનૃપતિરચિતજગતીશત્યમ્ ।
 દેવેન્દ્ર ત્રિદશસુરભિકૃણિમુનિનૃપકૃતયુગયુતસુકૃતાકારં
 ત્વામોડે મૃડમતિજડનિવિડનિગડ હર (હર શિવ) મહિમાગારમ્ ॥ ૨૯ ॥

॥ ઝમ્પાતાલે ॥

જય જય જય માલવૃત્તેશ સર્વન્નિલોકેશ્વરોદ્દુણ્ડયણ્ડેશચણ્ડો વિભો
 વરદ વરમુદારકેદારકાશીત્રિકૂટાયલોત્તુડ્ગગડ્ગૈકલિડ્ગપ્રભો ।
 ભવ ભવદવકાલકીલાપ્રશાન્તૌ સુધાયણ્ડવૃષ્ટિશ્ચ માલાસુવૃત્તેશ્વરઃ
 પ્રબલનૃપતિકોટિકોટીરકુમ્ભક્ષમાધીશવંસવં(સ્વ)દસ્ત્વં નમસ્તે હર ॥ ૩૦ ॥

પુરવરજલં(?)ય માલાવૃત્તવિદ્યાવિનોદા-
 ન(વ)ધામોઘસન્મેઘમાલા પ્રકાસ્કુરત્(?) . . .
 સસ્થિદાકાશકૈલાસલીલાવિલાસાધિવાસોત્તરડ્ગૈકગડ્ગોત્તમૈકાગ્ર-
 લિડ્ગપ્રભો કુમ્ભકર્ણપ્રસાદોદયાનન્દકાશી નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥ ૩૧ ॥

જગદિન(?) જયમાલાવૃત્તવિખ્યાતકીર્તે !
 ધરાધૃષ્ટમૂર્તે મિલન્મેઘમાલાબૃહદ્વિશ્વમૂર્તે ॥

मडादेव देवेश तुङ्गैकलिङ्गेश कर्पूरगैरेश
गैरीश कुम्भप्रभोदग्र शम्भो नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३२ ॥

॥ श्रीमालावृत्तं यथा ॥

जय जय जय शम्भोऽथेकलिङ्ग स्मरारे पिनाकिन्
जय त्वं जय त्वं जय त्वं जय जय देवेश त्रिनेत्रेन्दुमौले
कपालिन् कपर्दिन् नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३३ ॥
प्रणयतु जयमाला दुर्गलोकेश्वरं तं (लोकेत्सरोकम्) ।
जय त्वं जय त्वं जय त्वं नमस्ते नमस्ते नमस्ते ॥ ३४ ॥
कुरु कुरु जयमालावृत्तकुम्भं विशङ्कुं सधङ्कुं
जय त्वं नमस्ते जय त्वं नमस्ते ॥ ३५ ॥
॥ छति मालावृत्तम् ॥

॥ जातिच्छन्दांसि यथा ॥

षड्विंशः प्रकृतः परोऽपि परमानन्दः पुमान् विश्रुतः
षड्विंशाधिक(वृत्त)जातिरयनाश्रीमुष्यवृत्तः सुतः ।
सो(ऽस्तु)स्वस्तिःकृटेकलिङ्गगिरिशो ब्रह्माण्डपिण्डास्पदः
षट्त्रिंशत्कुलशस्त्रशास्त्रकुशलः श्रीकुम्भसर्वार्थदः ॥ ३६ ॥
आद्यावाराधितो यः कृतयुगसमये नाकिनां नायकेन
त्रेतायां कामधेन्वाभिमतकृलदया द्वापरै तक्षकेण ।
डारीतेनापि बाष्पानुग(त)मिड कलौ बाष्पवंशोद्भवेन
श्रीकुम्भेनापि भक्त्या जयति स भगवानेकलिङ्गो गिरीशः ॥ ३७ ॥
काशी पुण्यप्रकाशीकृतशिववसतिश्चित्रकूटस्त्रिकूटो
विश्वेशस्त्वेकलिङ्गः सरिद्विड कुटिला स्वर्धुनीस्पर्धिनीयम् ।
श्रीभोजेन्द्रस्तडागो मुभरचितमणिः कर्णिका कुम्भकर्णो
विधानन्दी विनोदी जयति गुरुगणैर्यस्तु ज्जुवन्विमुक्तः ॥ ३८ ॥
आनन्दवृद्धादिपुराभिन्दी
नन्दीशवृन्दी नृपकुम्भकर्णः ।

તદાણયા પ્રેરિત એવ કલ્પ-

વ્યાસો વ્યધાત્તારકમૌક્તિકાલિમ્ ॥ ૩૯ ॥

દુર્ગાંડમ્બિકાડદ્રી જયમાલદુર્ગે

કૌમ્ભે પુરે ધાતુનિધૌ સમુદ્રે ।

સ્તાચ્ચન્દ્રચૂડસ્તુતચન્દ્રકાન્તા

કુમ્ભશ્રિયે કલ્પકૃતા સુવૃત્તા ॥ ૪૦ ॥

કુમ્ભો નન્દતુ ભૂતલે હરિહરૌ કુમ્ભં સદા રક્ષતાં

કુમ્ભેનૈવ વશીકૃતા વસુમતી કુમ્ભાય તુષ્ટાઃ સુરાઃ ।

કુમ્ભાદામધનો જનસ્ત્રિભુવને કુમ્ભસ્ય કીર્તિઃ સ્થિરા

કુમ્ભે પાણ્ડિતમણ્ડલી સ્થિતિમતી ત્વં કુમ્ભ રાજ્યં કુરુ ॥ ૪૧ ॥

॥ ઇતિ જાતિચ્છન્દોભિઃ શ્રીમદેકલિંગસ્તુતિઃ સમ્પૂર્ણા ॥

॥ એકલિંગમાવલિઃ ॥

ૐ નમઃ શ્રીગણેશાય ।

૧. ૐ નમઃ સિદ્ધલિંગ ૨. ૐ નમઃ શિવલિંગ

૩. જય જય જય (?) ૪. જય ત્વમખિલલોકશક્તિલિંગ

૫. હરલિંગ ૬. હરિલિંગ ૭. હિરણ્યગર્ભલિંગ

૮. શિવલિંગ ૯. શર્વલિંગ ૧૦. સર્વજ્ઞલિંગ ૧૧. શ્રી ઓઙ્કારલિંગ

૧૨. ઉદયલિંગ ૧૩. આદિલિંગ ૧૪. ઉદ્યમલિંગ ૧૫. ઉદિતલિંગ ૧૬. ઉત્થિતલિંગ

૧૭. ગુરુલિંગ ૧૮. લઘુલિંગ ૧૯. મથનલિંગ ૨૦. લમ્બલિંગ ૨૧. ગુરુલિંગ ૨૨. ગુરુતરલિંગ

૨૩. શ્રીદેવલિંગ ૨૪. શ્રીદેવેશલિંગ ૨૫. અનેકલિંગ

૨૬. નન્દનલિંગ ૨૭. નન્દકલિંગ ૨૮. નન્દિકેશ્વરલિંગ

૨૯. આનન્દલિંગ ૩૦. નન્દલિંગ ૩૧. રસલિંગ ૩૨. રહવટ(?)લિંગ

૩૩. શ્રીમદેકલિંગ ૩૪. દશલિંગ ૩૫. શતલિંગ ૩૬. સહસ્રલિંગ

૩૭. અચુતલિંગ ૩૮. લક્ષ્મિલિંગ ૩૯. કોટિલિંગ ૪૦. કોટીશ્વરલિંગ

૪૧. કટકલિંગ ૪૨. અનેકલિંગ ૪૩. અગણિતલિંગ ૪૪. બહુલિંગ

૪૫. મહાલિંગ ૪૬. લિંગલિંગ ૪૭. લોકેશ્વરલિંગ

૪૮. ગણેશલિંગ ૪૯. ગુણગણલિંગ

૫૦. શ્રીકામેશ્વરલિંગ ૫૧. શ્રીકુમ્ભેશ્વરલિંગ

૫૨. શ્રીમોકલેશ્વરલિંગ ૫૩. શ્રીમદીશ્વરલિંગ ૫૪ મહાલિંગ

૫૫. મહાદેવલિંગ ૫૬. શ્રીમહેશલિંગ
 ૫૭. શ્રીરાજલિંગ ૫૮. રાજેશ્વરલિંગ
 ૫૯. જાગેશ્વરલિંગ ૬૦. યાગેશ્વરલિંગ
 ૬૧. યોગીશ્વરલિંગ ૬૨. ભોગીશ્વરલિંગ
 ૬૩. જડગમલિંગ ૬૪. સ્થાવરલિંગ
 ૬૫. જગજ્જીવનલિંગ ૬૬. જગદીશ્વરલિંગ
 ૬૭. જનનીલિંગ ૬૮. યોગિનીલિંગ ૬૯. જનકલિંગ
 ૭૦. ભુવનલિંગ ૭૧. ભુવનેશ્વરલિંગ
 ૭૩. ભવાનીશ્વરલિંગ ૭૩. ભુવનેશ્વરીલિંગ
 ૭૪. શ્રી ભગવાન્ (ભગવ) લિંગ ૭૫. અનડંગલિંગ
 ૭૬. ભગલિંગ ૭૭. ભગભગલિંગ
 ૭૮. શમ્ભુલિંગ ૭૯. સ્વયમ્ભૂલિંગ
 ૮૦. ગૌરીલિંગ ૮૧. ગડંગાલિંગ ૮૨. ગડગોદકલિંગ
 ૮૩. ગીર્વિલિંગ ૮૪. ગોલિંગ
 ૮૫. શ્રીગોપાલલિંગ ૮૬. શ્રીગોવર્ધનલિંગ ૮૭. ગોકુલલિંગ
 ૮૮. ગુહિલ વંશવર્ધનલિંગ
 ૮૯. લિંગૈકલિંગ ૯૦. અનન્તલિંગ ૯૧. જગદેકલિંગ
 ૯૨. એકસ્ત્વમેકલિંગ ૯૩. એક એક એવ લિંગ ૯૪. શ્રીમદેકલિંગ
 ૯૫. એકલિંગ એકલિંગ એકલિંગ નમસ્તે નમસ્તે નમસ્તે ॥

કીર્તનેન તુ રુદ્રસ્ય પાપં યાતિ સહસ્રધા ।
 પ્રચણ્ડપવનેનેવ ધનં જલદમણ્ડલમ્ ॥

યં શૈવાઃ સમુપાસતે શિવ ઇતિ બ્રહ્મેતિ વેદાન્તિનો
 બૌદ્ધા બુદ્ધ ઇતિ પ્રમાણપટવઃ કર્તેતિ નૈયાયિકાઃ ।
 અર્હન્નિત્યથ જૈનશાસનરતાઃ કર્મેતિ મીમાંસકાઃ
 સોડયં વો વિદધાતુ વાઙ્છિતફલં દેવો જગજ્જીવનમ્ ॥

ત્રયી સાડ્ધ્યં યોગઃ પશુપતિમતં વૈષ્ણવમિતિ
 પ્રભિન્ને પ્રસ્થાને પરમિદમદઃ પથ્યમિતિ ચ ।
 સુચીનાં વૈચિત્ર્યાદૃજુકુટિલનાનાપથજુષાં
 નૃણામેકો ગમ્યસ્ત્વમસિ પયસામર્ણવ ઇવ ॥

(શિવમહિમ્નઃ સ્તોત્રે સમમં પદ્યમિદમ્ ।)

ભીતિર્નાસ્તિ ભુજ્ગપુઙ્ગવવિષાત્ પ્રીતિર્ન ચન્દ્રામૃતે
નાશૌચં નૃકપાલદામલુઠનાત્ શૌચં ન ગઙ્ગાજલાત્ ।
નોદ્દેગશ્ચિતભસ્મનો ન ચ સુખં ગૌરીસ્તનાલિઙ્ગના-
દાત્મારામતયા હિતાહિતસમઃ સ્વસ્થો હરઃ પાતુ વઃ ॥

જગદ્દુરકુ(છે) દાય વિશદાનન્દમૂર્તયે ।
ગલિતાખિલભેદાય નમઃ શાન્તાય વિષ્ણવે ॥

॥ શુકલામ્ ॥

મઙ્ગલં ભગવાન્ વિષ્ણુર્મઙ્ગલં ગરુડધ્વજઃ ।
મઙ્ગલં પુણ્ડરીકાક્ષો મઙ્ગલાયતનો હરિઃ ॥
ઇતિ શ્રીમદેકલિઙ્ગ) માહાત્મ્યં સમ્પૂર્ણમ્ ।

॥ ઇતિ શ્રીમદેકલિઙ્ગાય નમઃ ॥

શ્રીમદેકલિઙ્ગમાહાત્મ્ય (કાવ્યમય) કા વિષયાનુક્રમ

પ્રારમ્ભ મેં આઠ પદ્ય કામદેવસ્તુતિ કે હેં ફિર બાષ્પવંશવર્ણન કી પ્રતિજ્ઞા તોન શ્લોકોં મેં તદનન્તર પૌરાણિક એકલિઙ્ગમાહાત્મ્ય (ચતુર્થાધ્યાય) કી વિષયવસ્તુ આર્યાછન્દ મેં કહી હે । ફિર ઉસી મેં સે અષ્ટમ નવમ ઔર દશમ અધ્યાય પ્રાયઃ અવિકલ રૂપ સે ઉદ્ધૃત કિયે હેં છન્દ નહીં બદલે હેં યતર્કિચિત્ પાઠભેદ અવશ્ય હે । ઇસકે બાદ “પુરાતન કવિયોં” કે વચન ઉદ્ધૃત કરતે હુએ ગુહદત્ત કે પૂર્વજોં કા વર્ણન (શ્લોક ૧-૬) આરમ્ભ હોતા હે ।

વંશ વર્ણન-ગુહદત્ત (શ્લોક ૬-૧૦) બાષ્પ (શ્લોક ૧૧-૨૨) (શ્લોક ૨૩-૪૪ હમારે પરિશિષ્ટ મેં સે છૂટ ગયે હેં કૃપયા શુદ્ધિપત્ર દેખેં ।) કાલભોજ ખુમ્માણ ગોવિન્દ આલુરાઉલ વિશ્વનાથ શક્તિકુમાર શાલિવાહન નરવાહન કીત્તિવર્મા નરવર્મા કરણસિંહ ભાદ્દક ગાતડિ હંસ (યોગિરાજ) વૈરડ શ્રીપુજ્જ કણ જિતસિંહ તેજસિંહ (૨૩-૪૪) સમરસિંહ (૪૫-૬૦) રત્નસિંહ (૬૧) અન્યશાખા (૬૨-૬૫) બબરૂ નાગપાલ પૂર્ણપાલ દુમ્બર ભુવનસિંહ ભીમસિંહ જયસિંહ (૬૬-૬૮) લક્ષ્મ્યસિંહ (૬૯-૭૪) રસીરાણ (૭૫) અરિસિંહ (૭૬-૭૮) હમ્મીર (૭૯-૮૭) ક્ષેત્રસિંહ (૮૮-૧૦૩) મોકલ (૧૦૪-૧૨૧) ।

કુમ્ભાસ્તુતિ-શ્લોક ૧-૬૭ ।

પગ્ચાયતનસ્તુતિ-ગેયપ્રબન્ધનિર્માણ કી પ્રતિજ્ઞા (૧-૨) ગણેશસ્તુતિ (૧-૧૩) સૂર્યસ્તુતિ (૧-૮) નારાયણસ્તુતિ (૧-૧૧) શિવસ્તુતિ (૧-૯) ચણ્ડિકાસ્તુતિ (૧-૧૨) પ્રકીર્ણં પદ્ય (૧-૫) એકલિઙ્ગ સમ્બન્ધી પ્રાચ્ય પદ્ય (?-૫) પ્રકીર્ણં પદ્ય (૬-૧૩) વિભિન્ન છન્દોં કે ઉદાહરણ (૧-૩૫) કુમ્ભસ્તુતિ (૩૬-૪૧) ।

એકલિઙ્ગનમસ્કાર (ગદ્ય) ।

अन्त में कुछ प्रसिद्ध प्राचीन पद्य ।

Notes:

EkalingāMāhātmyam - Kāvyaamayam ऐकलिङ्गमाहात्म्यम् - काव्यमयम् includes description of the lineage of Baṣpa Rājā बाष्प राज, Stuti स्तुति of the erudite Mahārāṇā Kumbhā मडाराण कुम्भा i.e. Kumbhakarāṇa कुम्भकरण, and the Pañcāyatana Stuti पञ्चायतन स्तुति. The latter comprises of Stuti-s of Ganeśa गणेश, Sūrya सूर्य, Nārāyaṇa नारायण, Śiva शिव, Caṇḍikā चण्डिका and Ekalingā Śiva ऐकलिङ्ग शिव.

It is noteworthy that the Pañcāyatana Stuti पञ्चायतन स्तुति has some names associated with Kumbhā कुम्भा such that he is remembered with each of the Deity worshipped with this stuti. Towards conclusion, there is EkalingāNamaskāra ऐकलिङ्गनमस्कार.

EkalingāMāhātmyam ऐकलिङ्गमाहात्म्यम्, that constitutes a SthalaPurāṇa स्थलपुराण and SthalaMāhātmyam स्थलमाहात्म्यम्, has been composed in two styles - Paurāṇika पौराणिक and Kāvyaamaya काव्यमय. It includes the descriptions about the manifestation of the Ekalingā Śiva Kṣetra ऐकलिङ्ग शिव क्षेत्र in relation to the story of the duo - Baṣpa Rājā बाष्प राज - Hārīta Muni हारीत मुनि, and the lineage of kings of Citrakūṭa चित्रकूट (now k.a. Cittaūrāgarha चित्तौड़गढ़) and Medapāṭa मेदपाट (now k.a. Mevāra मेवाड़) including Mahārāṇā Kumbhā मडाराण कुम्भा.

Baṣpa Rājā बाष्प राज is now popularly known as Bappā Rāvala बाप्पा रावल.

The VāyuPurāṇam वायुपुराणम् has been attributed to be the source composition of EkalingāMāhātmyam ऐकलिङ्गमाहात्म्यम् as the main narrator of the same is Vāyu वायु.

EkalingāMāhātmyam - Paurāṇika ऐकलिङ्गमाहात्म्यम् - पौराणिक is composed in 32 chapters that, with a brief summary of each chapter can be accessed from the respective link given below.

Encoded and proofread by Ruma Dewan

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

